

SKRIFTSERIE 1/2005

Pål Børing

Har arbeidserfaring betydning for studentenes jobbmuligheter etter avsluttet utdanning?

© NIFU STEP Norsk institutt for studier av forskning og utdanning /
Senter for innovasjonsforskning
Hegdehaugsveien 31, 0352 Oslo

Skriftserie 1/2005
ISSN 1508–1832
For en presentasjon av NIFU STEPs øvrige utgivelser, se www.nifustep.no

Forord

Hovedformålet med denne rapporten er å studere hvilken betydning tidligere arbeidserfaring har for overgang fra høyere utdanning til arbeid for nyutdannede kandidater. Resultater fra tidligere forskning antyder en positiv sammenheng mellom arbeidserfaring og utfallet på arbeidsmarkedet for studenter etter avsluttet utdanning. I denne rapporten vil vi undersøke om dette er avhengig av om kandidatene har hatt arbeid før studiene, ved siden av studiene, eller som avbrudd i studiene. Vi vil også undersøke om kandidatenes jobbmuligheter er påvirket av varigheten av tidligere arbeid, og om noe av arbeidserfaringen var relevant for utdanningen eller ikke.

I rapporten brukes data for høyere grads kandidater og siviløkonomer som ble uteksaminert på til sammen 5 ulike tidspunkter i perioden 1996–2001. Rapporten er finansiert av Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD).

Resultatene fra denne rapporten har stor interesse, ettersom en positiv sammenheng mellom tidligere arbeidserfaring og utfallet på arbeidsmarkedet for nyutdannede kandidater utfordrer intensjonene bak Kvalitetsreformen om studenterstudiegjennomstrømning. Rapporten er skrevet av Pål Børing, som også har vært prosjektleder. Liv Anne Støren har gitt kommentarer til tidligere utkast av rapporten.

Oslo, februar 2005

Petter Aasen
Direktør

Lars Nerdrum
Forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
Dilemmaer i tilknytning til studiegjennomstrømning	7
Jobbutfall og bakgrunnsvariabler	7
Beskrivende analyser av datasettet	8
Statistiske beregninger av jobsannsynligheten	8
1 Innledning	11
1.1 Problemstillinger	11
1.2 Skyldes effekten av tidligere arbeidserfaring nettverksforbindelser eller verdien av erfaringen?	13
1.3 Hypoteser	15
1.3.1 Oppsummering av hypotesene	17
1.4 Rapportens oppbygging	17
2 Datamaterialet	19
2.1 Datagrunnlaget	19
2.2 Avhengige variabler: sysselsatt og stillingstype	21
2.2.1 Eksklusjon av vernepliktige fra utvalget	21
2.3 Uavhengige variabler	22
2.3.1 Tidligere arbeidserfaring	22
2.3.2 Kontrollvariabler	23
3 Beskrivende analyser av datasettet	24
3.1 Tidligere arbeidserfaring	25
3.2 Individspesifikke bakgrunnsvariabler	29
3.3 Utdanningsspesifikke variabler	29
3.4 Nettverksspesifikke variabler	30
3.5 Avhengige variabler: sysselsatt og stillingstype	31
4 Statistiske beregninger av jobsannsynligheten	33
4.1 Om analysemetoden	33
4.2 Betydningen av tidligere arbeidserfaring for hele utvalget av nyutdannede kandidater	33
4.3 Betydningen av tidligere arbeidserfaring for nyutdannede kandidater – kontroll for faktisk og normert studietid	38
4.4 Betydningen av tidligere arbeidserfaring for nyutdannede kandidater etter stillingstype	40
4.5 Øvrige bakgrunnsvariabler	43
Referanser	48

Vedlegg 1: Kontrollvariabler	50
Individspesifikke human-kapital-variabler	50
Individspesifikke bakgrunnsvariabler	50
Utdanningsspesifikke variabler	51
Nettverksspesifikke variabler	52
Arbeidsmarkedsvariabel	52
 Vedlegg 2: Tabeller	 54
Jobbsannsynligheten for hele utvalget av nyutdannede kandidater	54
Jobbsannsynligheten for nyutdannede kandidater – kontroll for faktisk og normert studietid	59
Jobbsannsynligheten for nyutdannede kandidater etter stillingstype	61

Sammendrag

Denne rapporten fokuserer på hvilken betydning tidligere arbeidserfaring har for overgang fra høyere utdanning til arbeidsmarkedet for nyutdannede kandidater. I analysen har vi valgt ut høyere grads kandidater og siviløkonomer som ble uteksaminert på 5 ulike tidspunkter i perioden 1996–2001. Datamaterialet vi bruker er data fra Kandidatundersøkelsen som NIFU STEP har samlet inn over flere år.

Dilemmaer i tilknytning til studiegjennomstrømning

Tidligere forskning antyder en positiv sammenheng mellom tidligere arbeidserfaring og studentenes jobbmuligheter etter avsluttet utdanning. En slik sammenheng utfordrer intensjonene bak Kvalitetsreformen, ettersom det har vært et utdanningspolitisk ønske om at studentene skal bruke mer tid på studiene og oppnå raskere studiegjennomstrømning.

Til grunn for et slikt ønske kan være en oppfatning om at økt gjennomstrømning innebærer store effektivitetsgevinster for samfunnet, samt en forventning om at studenter som bruker normert tid på studiene har større jobbmuligheter enn de med dårligere studieprogresjon. For enkelte studenter kan det imidlertid fremstå som rasjonelt å bruke lengre tid på studiene enn normert tid, hvis for eksempel ønske om arbeidserfaring gjør at de vil arbeide ved siden av studiene.

Jobbutfall og bakgrunnsvariabler

Datamaterialet vårt inneholder informasjon om hvorvidt kandidatene er i jobb eller ikke et halvt år etter at de har avsluttet studiene. For de som er i jobb, har vi opplysninger om en kandidat er i en relevant heltids- eller frivillig deltidsstilling, ufrivillig deltidsstilling eller i irrelevant arbeid.

Vi skal beregne sannsynligheten for at en nyutdannet kandidat får jobb etter avsluttet utdanning, etter at vi har kontrollert for en rekke bakgrunnsvariabler. Viktige bakgrunnsvariabler i denne rapporten er variabler som beskriver

- om en kandidat har tidligere arbeidserfaring eller ikke.
- om hvorvidt tidligere arbeid har vært utført før en utdanning startet, ved siden av utdanningen, eller som avbrudd i utdanningen.

- om noe av det tidligere arbeidet har vært relevant for utdanningen eller ikke.
- varigheten av tidligere arbeid.

Andre bakgrunnsvariabler omfatter individspesifikke variabler (som kjønn, alder, sivilstand, antall barn, sosial bakgrunn, bosted), utdanningsspesifikke variabler (utdanningstype, hvilket årskull hver kandidat tilhører, karakternivå, faktisk og normert studietid), nettverksspesifikke variabler (dvs. jobbsøkekanaler), samt en arbeidsmarkedsvariabel som beskriver stramheten på arbeidsmarkedet.

Beskrivende analyser av datasettet

Første del av rapporten presenterer beskrivende analyser av de totalt 11.909 nyutdannede kandidatene som inngår i datamaterialet. Realister, humanister, jurister, samfunnsvitere og siviløkonomer utgjør de største utdanningsgruppene i utvalget. De minste gruppene er høyere grads økonomer og personer med høyere grads utdanning i pedagogikk, primærnæringsfag og i helse- og sosialfag.

66 prosent av utvalget har tidligere arbeidserfaring, og 54 prosent av de som har slik erfaring oppgir at noe av dette arbeidet var relevant for utdanningen. Flest kandidater med tidligere arbeidserfaring er det blant pedagoger (93 prosent), samfunnsvitere (80 prosent) og humanister (77 prosent). Lavest andel med tidligere arbeid er det blant personer innen primærnæringsfag (52 prosent), siviløkonomer (54 prosent) og realister (56 prosent).

Av personene i utvalget har 42 prosent hatt arbeid under studiene, 35 prosent har hatt arbeid før studiene startet og 16 prosent har hatt arbeid som avbrudd i studiene. Flertallet av pedagogene (69 prosent), samfunnsviterne (57 prosent), humanistene (56 prosent) og juristene (53 prosent) har hatt arbeid under studiene. Færrest med arbeid under studiene er det blant personer innen primærnæringsfag (17 prosent) og siviløkonomene (23 prosent).

88 prosent av kandidatene i utvalget er i jobb et halvt år etter at de avsluttet høyere utdanning. Det er relativt små forskjeller mellom utdanningsgruppene. Lavest andel i jobb er det blant humanistene (82 prosent).

Statistiske beregninger av jobsannsynligheten

I andre del av rapporten kontrollerer vi for en rekke bakgrunnsvariabler som inngår i datamaterialet. Formålet med denne delen er først og fremst å under-

søke om tidligere arbeidserfaring har betydning for sannsynligheten for å være i jobb et halvt år etter at kandidatene avsluttet studiene. Vi kan oppsummere hovedkonklusjonene som følger:

- Det å ha tidligere arbeidserfaring, hvor i tillegg noe av dette arbeidet har vært relevant for utdanningen, øker sannsynligheten for å få
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid, og
 - reduserer sannsynligheten for å få irrelevant arbeid, men
 - tidligere arbeidserfaring har liten betydning for å få ufrivillig deltidsarbeid.
- Vi finner også at tidligere irrelevant arbeidserfaring til en viss grad øker sannsynligheten for å få
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid, men også
 - irrelevant arbeid, og
 - ufrivillig deltidsarbeid.
- Det er særlig arbeid utført ved siden av studiene som har betydning for jobbutfallene. Vi finner at slikt arbeid øker sannsynligheten for å få
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid, men også
 - irrelevant arbeid, og
 - ufrivillig deltidsarbeid.
- Varigheten av arbeid utført ved siden av studiene bidrar positivt til jobbsannsynligheten.
- Det å bruke lengre tid på studiene enn normert studietid bidrar i stor grad negativt til sannsynligheten for å få jobb, «alt annet likt». Studietiden bidrar også klart negativt til jobbsannsynligheten selv når vi ikke ser tidligere arbeidserfaring i sammenheng med tid brukt på studiene.

1 Innledning

1.1 Problemstillinger

I denne rapporten skal vi fokusere på hvilken betydning tidligere arbeidserfaring har for utfallet på arbeidsmarkedet for nyutdannede kandidater. Datagrunnlaget vi bruker er data fra Kandidatundersøkelsen som NIFU STEP har samlet inn gjennom flere år. Her brukes data for høyere grads kandidater og siviløkonomer som ble uteksaminert i tidsperioden 1996–2001. Alle kandidatene i utvalget ble uteksaminert i vårsemesteret.

Kandidatundersøkelsene inneholder informasjon om kandidatenes arbeidssituasjon et halvt år etter avsluttet utdanning, samt demografisk informasjon som kjønn, alder, sivilstand, sosial bakgrunn, bosted, osv. Vi har også informasjon om tidligere utdanning og tidligere arbeidserfaring. Videre har vi opplysninger om den enkelte kandidats karakternivå. Dessuten har vi for årskullene 2000 og 2001 informasjon om faktisk og normert studietid for den enkelte student. Datamaterialet gir dermed en unik mulighet til å undersøke betydningen av tidligere arbeidserfaring for arbeidsmarkedstilpasningen blant grupper av høyere grads kandidater og siviløkonomer fra midten av 1990-tallet og frem til 2001.

Tidligere undersøkelser ved NIFU STEP antyder en positiv sammenheng mellom tidligere arbeidserfaring og sannsynligheten for å få jobb for nyutdannede kandidater (Arnesen og Try 2001, Opheim 2004, Støren 2002, Støren 2004a-b, og Try og Grøgaard 2003). En slik positiv sammenheng utfordrer intensjonene bak Kvalitetsreformen, ettersom det har vært et uttrykt utdanningspolitisk ønske om at den enkelte student skal vie mer tid til studiene og oppnå raskere studiegjennomstrømning. I St.meld. nr. 27, 2000–2001, heter det: «Det er et viktig mål å øke studieprogresjonen i høyere utdanning. Både samfunnet og den enkelte har interesse av at utdanningen kan gjennomføres på normert tid... Mange studenter får for dårlig oppfølging av (utdannings-) institusjonene og bruker for lite tid på studiene, noe som fører til dårlig gjennomstrømning... Et viktig mål er å øke progresjonen i høyere utdanning... Institusjonen forplikter seg til å legge til rette for at studenten kan komme gjennom studiet på normert tid... For at dette potensialet skal kunne utløses, må støttesystemet utformes slik at det både legger til rette for og stimulerer til å fullføre studiene på normert tid. Ved å gi studentene betingelser som gjør det mulig å konsentrere seg om studiene på heltid, kan det stilles krav til at studentene utnytter studietiden

effektivt og bruker mer tid på studiene.» (Jmfør avsnittene 1.3, 5.3 og 12.3 i stortingsmeldingen.)

Til grunn for et slikt utdanningspolitisk ønske kan være en oppfatning om at det fra samfunnets side innebærer et effektivitetstap hvis studentene bruker lang tid på studiene, ettersom den samfunnsøkonomiske avkastningen trolig vil bli større jo lengre den menneskelige kapitalen (blant annet ervervet gjennom utdanningssystemet) utnyttes i produksjonsmessig sammenheng, «alt annet likt». I St.meld. nr. 27, 2000–2001, leser vi (avsnitt 12.3): «Den største kostnaden ved utdanning er at studentene er utenfor arbeidsstyrken mens de studerer. Med halvparten av årskullene i høyere utdanning vil en økt studieprogresjon få betydelig innvirkning på tilgangen på arbeidskraft, og tiltak for å øke gjennomstrømningen vil kunne innebære store gevinster både for studenten og for samfunnet. Det er viktig å huske at ett års raskere gjennomstrømning ikke bare sparer studenten for ett års studiegjeld, men i tillegg gir ett ekstra år i arbeidslivet. Det betyr ett års ekstra inntekt lagt til livsinntekten, og det betyr også store gevinster for samfunnet.»

I tillegg kan et slikt utdanningspolitisk ønske være basert på en underliggende implisitt forventning om at studenter som bruker normert tid på studiene (eller kortere tid) har større muligheter på arbeidsmarkedet enn de som har dårlig studieprogresjon. Samfunnsmessig sett kan det derfor være ønskelig at studentene bruker kortest mulig tid på studiene, og at de deretter kommer raskt i relevant arbeid. Dette vil være i tråd med mange studenters ønsker, men ikke nødvendigvis. For den enkelte student kan det fremstå som rasjonelt å bruke lengre tid på studiene enn normert tid, hvis familiesituasjon, personlige interesser og ønske om arbeidserfaring gjør at de vil arbeide ved siden av studiene eller som avbrudd i studiene. Dette innebærer at enkeltindividene kan ha andre mål og ønsker enn samfunnet som helhet.

Formålet med denne rapporten er å undersøke nærmere i hvilken grad det er en positiv sammenheng mellom tidligere arbeidserfaring blant nyutdannede kandidater og tilpasningen på arbeidsmarkedet. Gjennom rapporten vil vi forsøke å besvare en rekke spørsmål som berører en slik problemstilling:

- Bidrar det å ha tidligere arbeidserfaring positivt til jobbsannsynligheten for vårt utvalg av nyutdannede kandidater som ble uteksaminert på 5 ulike tidspunkter i perioden 1996–2001?
- Hvis ja, gjelder det også for hvert av de 5 kullene av kandidater som ble uteksaminert på ulike tidspunkter i den valgte tidsperioden?

- Tidligere arbeidserfaring kan være fra arbeid før studiene ble påbegynt, arbeid ved siden av studiene, eller arbeid som avbrudd i studiene. Har dette betydning for hvordan jobbsannsynligheten påvirkes?
- Er effekten av tidligere arbeidserfaring på jobbsannsynligheten upåvirket av om noe av arbeidet var relevant for utdanningen eller ikke?
- Hvordan påvirkes jobbsannsynligheten av varigheten av tidligere arbeidserfaring?
- For de nyutdannede kandidatene som får jobb, kan vi skille mellom de som går til en relevant heltids- eller frivillig deltidsstilling, ufrivillig deltidsstilling, og de som får irrelevant arbeid. Hvilken betydning har tidligere arbeidserfaring for utfallet på arbeidsmarkedet for disse ulike gruppene?
- Nyutdannede kandidater som har tidligere arbeidserfaring (særlig de som har hatt arbeid ved siden av studiene eller som avbrudd i studiene) kan ha brukt lengre tid på studiene enn øvrige studenter. Hvis vi tar hensyn til samspillet mellom arbeidserfaring og tidsbruk på studiene, kan dette ha betydning for hvordan sannsynligheten for å få jobb påvirkes av tidligere arbeidserfaring?

1.2 Skyldes effekten av tidligere arbeidserfaring nettverksforbindelser eller verdien av erfaringen?

Det at tidligere arbeidserfaring kan ha en positiv effekt på sannsynligheten for å få jobb, kan forklares på flere måter. To hovedforklaringer er effekten av nettverksforbindelser og effekten av verdien av arbeidserfaringen. Med begrepet «nettverksforbindelser» siktes her til at tidligere arbeidserfaring kan gi den enkelte tilgang på (eller et nettverk av) kontakter, bekjentskap, osv., som øker muligheten for å få innpass på arbeidsmarkedet. Denne teorien kalles *nettverkshypotesen* (Granovetter 1978). Granovetter (1995) fokuserer på de sosiale nettverks betydning for overgang til arbeidsmarkedet, og viser at et (sosialt) nettverk bestående av mange såkalte «svake bånd» av slekt, venner, tidligere kollegaer/arbeidsgivere til sammen gir mye informasjon som er nyttig for å skaffe seg en jobb. «Styrken i svake bånd» («the strength of weak ties») kan være en viktig beskrivelse av de forskjeller i muligheter som et godt nettverk gir.

Try (2002) fremhever at uformelle søkekanaler av og til kan karakteriseres som «sosiale nettverk», men at dette ikke behøver være det samme. Arbeidssøkere kan ta direkte kontakt med arbeidsgivere for å fremskaffe informasjon om

stillinger som ikke har vært åpent utlyst, uten på forhånd å kjenne arbeidsgiverne direkte, gjennom «sterke bånd», eller indirekte via felles bekjente, gjennom «svake bånd».

Opheim (2004) poengterer at den enkeltes sosiale bakgrunn også kan ha betydning for sosiale nettverk, fordi kandidater med foreldre med høyere utdanning kan ha tilgang på mer sosial kapital. Med «sosial kapital» siktes her nettopp til sosialt nettverk. Det fremheves at «kandidater med foreldre med høyere utdanning kan i større grad få direkte hjelp, via foreldrenes kolleger, venner og bekjente, til å komme inn på arbeidsmarkedet, og hjelp til å få best mulig stilling. Vi kan forvente at det å ha foreldre med høyere utdanning gir en fordel fordi foreldrene i større grad tilhører samme del av arbeidsmarkedet som den kandidaten skal inn på, og dermed kan ha tilgang på flere relevante kontakter enn de foreldre som arbeider innenfor andre deler av arbeidsmarkedet (s. 21).»

Resultatene i Try (2002) viser også at kandidater med høy sosial bakgrunn bruker i noe større grad uformelle søkekanaler for å få seg arbeid, men at det først og fremst er mors utdanning som har betydning, og ikke fars. Sammenhengen mellom mors utdanningsnivå og bruken av uformelle søkekanaler er for øvrig ikke særlig sterk, men det er likevel verdt å merke seg at den er robust selv når man sammenligner kandidater fra samme fagområde, og med samme karakternivå.

Den andre hovedforklaringen på at tidligere arbeidserfaring kan øke sjansene for overgang til arbeid, vektlegger i stedet at det er erfaringsgrunnlaget i seg selv som øker jobbmulighetene. Med «erfaringsgrunnlag» menes her både kunnskapserfaring og det vi vil betegne «sosialt erfaringsgrunnlag». For det første vil en arbeidsgiver, ved en eventuell tilsetning, kunne legge stor vekt på den kunnskapserfaringen som en kandidat har opparbeidet ved tidligere arbeid. I særdeleshet gjelder dette hvis (noe av) det tidligere arbeidet er relevant for den stillingen som (eventuelt) skal besettes. For det annet kan det tenkes at kandidater med tidligere arbeidserfaring vil ha et fortrinn på arbeidsmarkedet fordi de, gjennom tidligere arbeid, har større erfaring med å innordne seg i en sosial arbeidssituasjon enn kandidater uten arbeidserfaring («sosialt erfaringsgrunnlag»).

Vi har ingen informasjon i datamaterialet som direkte knytter et jobbutfall for en kandidat til tidligere arbeidserfaring via nettverksforbindelser. I praksis vil det også være vanskelig å skille mellom de to hovedforklaringene. Imidlertid skal vi gjøre bruk av enkelte kontrollvariabler som i mer eller mindre grad fanger opp effekten av nettverk. To viktige kontrollvariabler som vi vil anvende i denne sammenheng, relaterer seg til jobbsøkekanaler. Den første søkekanal-

variabelen kan knyttes til sosiale nettverksforbindelser, og gir informasjon om hvorvidt en kandidat har forsøkt å skaffe seg eller fått jobb ved å kontakte familie eller bekjente.

Den andre søkekanal-variabelen som vi skal anvende kan knyttes både til settet av formelle søkekanaler (slik som annonser i aviser og tidsskrifter, offentlig og privat arbeidsformidling, jobbdatabaser på internett, osv.) og uformelle søkekanaler. Denne variabelen angir om en kandidat har kontaktet en arbeidsgiver ved jobbsøking eller ikke, og vil nok i mindre grad kunne knyttes til nettverksforbindelser enn jobbsøk-kontakt gjennom familie og bekjente.

I tillegg skal vi forsøke å teste ut en tredje kontrollvariabel, som angir om en kandidat har vært tidligere ansatt hos samme arbeidsgiver eller ikke. Etter å ha kontrollert for de tre variablene, vil vi forvente at variabelen for tidligere arbeidserfaring til en viss grad måler effekten av selve erfaringsgrunnet på jobbmulighetene.

1.3 Hypoteser

Hvilke sammenhenger kan vi forvente å finne mellom kandidatenes tidligere arbeidserfaring og tilpasningen på arbeidsmarkedet? Ut fra tidligere studier, og teorier om utdanningsvalg og overgang til arbeidsmarkedet, skal vi her ganske kort drøfte forventede resultater i forhold til de indikatorene som vil inngå i analysen. Diskusjonen vil lede frem til tre hovedhypoteser og tre underhypoteser.

Human-kapital-teorien er det tradisjonelle teoretiske utgangspunktet for å analysere sammenhengen mellom utdanning og arbeidsmarked blant økonomer. Teorien har sitt utgangspunkt i studier av Mincer (1958) og Becker (1964). I denne teorien betraktes valg av utdanning som en investeringsbeslutning, med tilhørende kostnader og inntekter. Kostnaden ved å ta utdanning består i hovedsak av tapt arbeidsinntekt under studietiden, samt direkte kostnader i form av studieavgift og utgifter til studiemateriell, mens økt lønn etter ferdig utdanning som følge av økt arbeidsproduktivitet representerer inntektsgevinsten. Ifølge human-kapital-teorien bidrar utdanning til å øke et individs produktivitet, og utdanning fører derfor til økt verdi i arbeidsmarkedet.

Uavhengige variabler i analysen som beskriver forhold som tidligere arbeidserfaring og utdanning kan defineres som individspesifikke human-kapital-variabler (se Arnesen og Try 2001). Slike variabler kan indikere opparbeiding av ulike typer human kapital, og vi skulle derfor i utgangspunktet forvente at de vil påvirke jobbsannsynligheten positivt.

I analysen vil vi skille mellom arbeidserfaring før utdanningen, under utdanningen og som avbrudd i utdanningen. Arnesen og Try (2001) argumenterer for at disse tre variablene for tidligere arbeidserfaring også kan virke positivt på jobbsannsynligheten gjennom større nettverk i arbeidslivet. På bakgrunn av diskusjonen i avsnitt 1.2, kan det derfor være rimelig å forvente at vi vil finne betydning av disse variablene i overgangen til arbeidsmarkedet. Det finnes imidlertid studier som har vist at det kan være en negativ sammenheng mellom arbeid ved siden av studier og gode karakterer, som tyder på at lønnsarbeid kan fortrenge studiene (se for eksempel Oettinger 1999). Ved å innføre disse tre tidligere arbeidsvariablene sammen med karakterer i analysen, oppnår vi derfor å kunne skille karaktereffekter fra andre human-kapital-effekter.

Vi forventer at det å ha (noe) relevant arbeidserfaring har positiv effekt på sannsynligheten for å få arbeid for nyutdannede kandidater. Det kan både ansees som positivt for en potensiell arbeidsgiver at en kandidat har (noe) arbeidspraksis innen et relevant felt, men også at denne arbeidserfaringen har gitt positiv læringseffekt i samspill med studiene, slik at kandidatens faglige nivå også er høyere som følge av arbeidserfaringen.

Hvilken betydning skulle så tidligere irrelevant arbeid ha for tilpasningen på arbeidsmarkedet? Som vi understreket ovenfor, kan lønnsarbeid fortrenge studiene. I så fall vil vi kunne forvente at effekten av denne type arbeidserfaring på jobbsannsynligheten er negativ. Ettersom vi kontrollerer for karakterer i analysen, er det imidlertid ikke opplagt at vi finner en slik sammenheng. Det kan også argumenteres for at det vil kunne være en positiv sammenheng mellom tidligere irrelevant arbeid og sannsynligheten for å få jobb. Dette fordi arbeidsgivere kan oppfatte slikt lønnsarbeid som et uttrykk for at en kandidat i det minste har erfaring med å tilpasse seg i en sosial jobbsituasjon, dvs. det vi i avsnitt 1.2 betegnet «sosialt erfaringsgrunnlag». En arbeidsgiver vil derfor kunne ha preferanser for kandidater med et høyt sosialt erfaringsgrunnlag, så lenge de aktuelle kandidatene befinner seg på samme utdanningsnivå og tilnærmet samme karakternivå.

Det er også grunn til å tro at arbeidsgivere vil foretrekke å ansette nyutdannede kandidater som fremstår som mer effektive og målbevisste enn andre kandidater på samme utdanningsnivå. I datamaterialet har vi ingen opplysninger om slike individuelle kjennetegn ved kandidatene, men slike kjennetegn vil til en viss grad være korrelerte med den enkelte students faktiske anvendte studietid. På denne bakgrunn forventes at personer med lang studietid vil ha en lavere jobbsannsynlighet enn de med kortere studietid, så lenge varigheten av tidligere arbeid og karakternivået ikke avviker i stor grad mellom personene. Dette inne-

bærer at studietiden har en negativ forventet effekt på sannsynligheten for å få jobb, «alt annet likt». Omfanget av tidligere arbeidserfaring, som forventes å telle positivt for å få jobb, kan imidlertid variere betydelig mellom de nyutdannede. Ettersom tidligere arbeidserfaring kan forlenge studietiden, er det etter vår oppfatning mer uklart hvilken betydning studietiden har for jobbsannsynligheten dersom vi ikke ser tidligere arbeidserfaring i sammenheng med tid brukt på studiene.

1.3.1 Oppsummering av hypotesene

På bakgrunn av diskusjonen ovenfor, kan vi utlede tre hovedhypoteser (H1, H2 og H3) og tre underhypoteser (H1a, H1b og H1c) som vi skal undersøke i analysen:

H1: Nyutdannede kandidater med tidligere arbeidserfaring (dvs. arbeidserfaring før studiene, under studiene, eller som avbrudd i studiene) har høyere sannsynlighet for å få jobb et halvt år etter at de ble uteksaminert enn de uten slik erfaring.

H1a: Nyutdannede kandidater som har hatt arbeid *før studiene* har høyere sannsynlighet for å få jobb etter avsluttet utdanning enn de uten slik jobberfaring.

H1b: Nyutdannede kandidater som har hatt arbeid *under studiene* har høyere sannsynlighet for å få jobb etter avsluttet utdanning enn de uten slik jobberfaring.

H1c: Nyutdannede kandidater som har hatt arbeid *som avbrudd i studiene* har høyere sannsynlighet for å få jobb etter avsluttet utdanning enn de uten slik jobberfaring.

H2: Nyutdannede kandidater med noe tidligere relevant arbeidserfaring vil ha en høyere jobbsannsynlighet etter avsluttet utdanning enn de uten slik arbeidserfaring.

H3: Nyutdannede kandidater som gjennomfører utdanningen innen tilnærmet normert tid (eller kortere tid) vil ha høyere jobbsannsynlighet enn de som bruker lengre tid enn normert studietid, «alt annet likt».

1.4 Rapportens oppbygging

Kapittel 2 gir en redegjørelse for datagrunnlaget, samt de avgrensningene og definisjonene som vi har lagt til grunn for analysen. Resultatene fra analysen av

vårt datasett er presentert i kapitlene 3 og 4 i denne rapporten. Først vil vi i kapittel 3 gi en beskrivende analyse av det datamaterialet som vi anvender. Vi vil her kartlegge sammensetningen av utvalget av de nyutdannede kandidatene ved hvert av fagstudiene med hensyn til en rekke personkjennetegn, blant annet i hvilken grad kandidatene har tidligere arbeidserfaring eller ikke. Dernest vil vi i kapittel 3 undersøke hvor stor andel av de nyutdannede kandidatene ved hvert fagstudium som får jobb.

Av kapittel 3 fremgår det at en høyere andel får jobb blant de kandidatene som har tidligere arbeidserfaring (87 prosent), sammenlignet med de som ikke har slik erfaring (79 prosent). Dette innebærer ikke nødvendigvis at det å ha tidligere arbeidserfaring øker sannsynligheten for å få jobb. Grunnen til dette er at sammensetningen av nyutdannede kandidater kan variere med hensyn til en rekke personkjennetegn, og spesielt kan dette gjelde mellom grupper med og uten tidligere arbeidserfaring. Ettersom forskjeller i personkjennetegn kan ha betydning for eventuelle forskjeller i jobbsannsynligheten for nyutdannede med og uten tidligere arbeidserfaring, skal vi derfor kontrollere for slike forskjeller når vi undersøker hvordan denne sannsynligheten varierer mellom disse to gruppene. Resultatene fra disse statistiske beregningene er presentert i kapittel 4.

2 Datamaterialet

2.1 Datagrunnlaget

I analysen brukes data som NIFU STEP har samlet inn gjennom en årrekke i forbindelse med Kandidatundersøkelsen. Datamaterialet er basert på halvtårsundersøkelser av nyutdannede kandidater med høyere utdanning. Disse undersøkelsene inneholder informasjon om kandidatenes arbeidssituasjon et halvt år etter avsluttet utdanning, samt demografisk informasjon som kjønn, alder, sosial bakgrunn, bosted, osv. Alle kandidatene er uteksaminert i Norge i et vårsemester.

Vi skal bruke data for perioden 1996–2001. Dette innebærer at vi baserer analysen på de 5 kandidatkullene fra 1996–1997 og 1999–2001, ettersom ingen halvtårsundersøkelse ble gjennomført i 1998. For disse årskullene har vi både opplysninger om hvorvidt den enkelte kandidat har tidligere arbeidserfaring, om noe av dette arbeidet var relevant for utdanningen eller ikke, og antall måneder med tidligere arbeid. Svarprosenten var totalt 74 prosent for hele utvalget, og varierer mellom 69 prosent for 2000-kullet og 79 prosent for 1997-kullet.

For de kandidatkullene vi har valgt, har vi også informasjon om den enkeltes karakternivå og tidligere utdanning. Videre har vi på bakgrunn av ulike datakilder beregnet en variabel eller indikator som beskriver mistilpasning på arbeidsmarkedet for den enkelte utdanningsgruppe, årskull og bosted (forventet arbeidsledighetsrate). Dessuten har vi informasjon om den enkelte students faktiske og normerte studietid. Dermed gir datamaterialet en unik mulighet til å undersøke hvilken betydning ulike bakgrunnsvariabler har for arbeidsmarkedstilpasningen blant nyutdannede kandidater, og spesielt gjelder dette betydningen av eventuell tidligere arbeidserfaring.

Merk at vi kun anvender årskullene for 2000 og 2001 når vi skal kontrollere for faktisk og normert studietid i analysen, ettersom slike opplysninger kun finnes for disse to kullene. Alle de øvrige bakgrunnsvariablene har vi opplysninger om for samtlige kull.

Vi avgrenser datasettet til kun å gjelde høyere grads kandidater, samt siviløkonomer (dvs. lavere grads kandidater innen økonomiske og administrative fag), som ble uteksaminert i vårsemesteret de aktuelle årene. Høyere grads kandidater i utvalget er inndelt etter 8 fagfelt. Disse fagfeltene er som følger:

- (1) Humanistiske og estetiske fag: (a) språkutdanninger, (b) litteratur- og bibliotekutdanninger, (c) historisk-filosofiske utdanninger, (d) religionsutdanninger, (e) musikk, dans og drama, (f) bildende kunst og kunsthåndverk, og (g) andre humanistiske og estetiske fag. Det er flest kandidater innen gruppene (a), (c) og (d).
- (2) Pedagogiske fag. Denne gruppen omfatter personer som alle har hovedfag/master/embetseksamen i pedagogikk, dvs. cand.polit. (generelt i pedagogikk, sosialpedagogikk, m.v.) eller cand.paed.
- (3) Økonomiske og administrative fag. Omfatter høyere grads bedriftsøkonomi (cand.merc.), høyere avdeling for siviløkonomer, samt sivilingeniørutdanning innen petroleumsøkonomi og økonomiske/administrative fag. Det er flest sivilingeniører og siviløkonomer innen høyere avdeling.
- (4) Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag: (a) biologiske fag, (b) fysiske og kjemiske fag, (c) matematikk og statistikk, (d) informasjons- og datateknologi, (e) utdanninger i elektrofag, mekaniske fag og maskinfag, (f) geofag, (g) bygg- og anleggsgfag, (h) fabrikkasjon og utvinning, og (i) andre naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag. Det er flest kandidater innen gruppene (a), (b), (e) og (g). De fleste innen dette fagstudiet er enten sivilingeniører (45 prosent) eller cand.scient. (43 prosent).
- (5) Helse-, sosial- og idrettsfag: (a) pleie- og omsorgsfag, (b) sosialfag, (c) tannhelsefag, (d) terapeutiske fag, (e) apotekfag, (f) veterinærfag, (g) idrettsfag, og (h) andre helse-, sosial- og idrettsfag. I gruppene (a), (b) og (g) inngår personer med hovedfag innen sykepleievitenskap, sosialt arbeid og idrettsfag. Det er flest tannleger, veterinærer og farmasøyter. Merk at leger ikke inngår i datamaterialet.¹
- (6) Primærnæringsfag. Dette omfatter personer med hovedfag/master/høyere grad innen (a) fiske og havbruk, (b) jordbruk, (c) gartneri og hagebruk, (d) skogbruk, og (e) andre primærnæringsfag. Det er flest kandidater innen gruppene (d) og (e).
- (7) Juridiske fag: cand.jur.-utdanning (profesjonsstudiet) og cand.polit.-utdanning (kriminologi). De aller fleste kandidatene er cand.jur.
- (8) Samfunnsfag: (a) statsvitenskapelige fag, (b) sosiologiske fag, (c) samfunnsgeografiske fag, (d) samfunnsøkonomiske fag, (e) medie- og informasjonsfag, (f) psykologiske fag, (g) sosialantropologiske fag, og (h) andre samfunnsfag og juridiske fag. Det er flest statsvitere, psykologer og sosiologer.

¹ Grunnet turnustjenesten er arbeidsmarkedet for nyutdannede leger svært regulert.

Siviløkonomutdanningen (lavere grads kandidater) hadde en varighet på 4 år i den tidsperioden som vi betrakter. De øvrige utdanningene i vårt datautvalg var på minst 5 år.

2.2 Avhengige variabler: sysselsatt og stillingstype

Vi skal fokusere på én form for arbeidsmarkedsstatus; å være sysselsatt. Som sysselsatt regnes alle som utførte minst én times inntektsgivende arbeid eller hadde et inntektsgivende arbeid som de var midlertidig borte fra i undersøkelsesuken, som gjerne er 3. uke i november rundt 6 måneder etter uteksaminering. Dette omfatter også personer som var i sysselsettingstiltak hvor de mottok lønn, mens personer i verneplikt ikke regnes som sysselsatte. Ettersom sysselsatt er definert som det å ha utført inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i undersøkelsesuken, kan også kandidater inngå i denne gruppen som har oppgitt studier eller annet som hovedaktivitet.

Variabelen sysselsatt er avhengig variabel i avsnittene 4.2 og 4.3. I avsnitt 4.4 skal vi skille mellom sysselsatte kandidater som er i en relevant heltids- eller frivillig deltidsstilling, ufrivillig deltidsstilling, samt i irrelevant arbeid. Disse stillingstypene er definert på følgende måte:

- *Relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid:* Omfatter sysselsatte som mener at arbeidet krever høyere utdanning eller at det er en fordel å ha det. Til denne gruppen regnes i tillegg de som mener at arbeidsoppgavene er på et nivå hvor høyere utdanning er helt uten betydning, men hvor innholdet i utdanningen passer godt eller middels godt til arbeidsoppgavene.
- *Ufrivillig deltidsarbeid:* Omfatter alle personer med arbeid i samsvar med utdanningen som jobber deltid fordi det ikke har vært mulig å få heltidsarbeid.
- *Irrelevant arbeid:* Omfatter sysselsatte som mener at høyere utdanning er helt uten betydning for arbeidet, og at innholdet i utdanningen passer dårlig med arbeidsoppgavene.

2.2.1 Eksklusjon av vernepliktige fra utvalget

Bruttoutvalget vårt består av 12.445 nyutdannede kandidater. Av disse er 84 prosent i jobb (dvs. sysselsatt) etter avsluttet utdanning. 82 prosent av mennene er i jobb, og 87 prosent av kvinnene. Grunnen til at jobbandelen er lavere for

menn enn for kvinner, skyldes blant annet at en større del av mennene er utenfor arbeidsstyrken, i all hovedsak på grunn av at mange menn avtjener militærtjeneste rett etter studiene. Ettersom det å avtjene militærtjeneste kan betraktes mer som en plikttjeneste enn som et reelt valg man foretar, velger vi å ekskludere denne gruppen fra utvalget. Dette berører kun nyutdannede menn, og omfatter 536 personer (8 prosent av mennene, og 4 prosent av bruttoutvalget). Nettoutvalget er derfor på 11.909 personer. For nettoutvalget er jobbandelen 88 prosent; 89 prosent for menn, og fortsatt 87 prosent for kvinnene.

2.3 Uavhengige variabler

2.3.1 Tidligere arbeidserfaring

Variabler for tidligere arbeidserfaring er human-kapital-variabler. Ettersom vi i denne rapporten skal se på sammenhengen mellom tidligere arbeidserfaring og tilpasningen på arbeidsmarkedet, skal vi her omtale disse årsaksvariablene særskilt.

Tidligere arbeid: Dummyvariabelen for tidligere arbeid settes lik 1 hvis en kandidat oppgir å ha hatt inntektsgivende arbeid av minst tre måneders sammenhengende varighet (eksklusive feriejobber og arbeid som var obligatorisk praksis i forbindelse med studiet) før vedkommende avsluttet sin høyere utdanning (0 ellers). Vi har ingen opplysninger om hvorvidt en kandidat har jobbet heltid eller deltid.

I noen analyser er tidligere arbeidserfaring inndelt i arbeid før utdanningen, under utdanningen, og som avbrudd i utdanningen. Vi skal her både gjøre bruk av dummyvariabler og varighetsvariabler:

- *Arbeid før utdanning:* Dummyvariabelen for arbeid før utdanning er lik 1 dersom kandidaten oppgir å ha tidligere arbeidserfaring (i henhold til definisjonen ovenfor, dvs. at dummyvariabelen for tidligere arbeid er lik 1), og at kandidaten i tillegg oppgir at dette arbeidet ble utført før studiene startet (0 ellers).
- *Varigheten av arbeid før utdanning:* Denne variabelen måler antall måneder en kandidat oppgir å ha hatt arbeid før utdanningen startet.
- *Arbeid under utdanning:* Dummyvariabelen for arbeid under utdanning er lik 1 dersom kandidaten oppgir å ha tidligere arbeidserfaring, og at kandida-

ten i tillegg oppgir at dette arbeidet ble utført ved siden av studiene (0 ellers).

- *Varigheten av arbeid under utdanning*: Denne variabelen måler antall måneder en kandidat oppgir å ha hatt arbeid under utdanningen.
- *Arbeid avbrudd utdanning*: Dummyvariabelen for arbeid som avbrudd i utdanning er lik 1 dersom kandidaten oppgir å ha tidligere arbeidserfaring, og at kandidaten i tillegg oppgir at dette arbeidet var som følge av avbrudd i studiene (0 ellers).
- *Varigheten av arbeid avbrudd utdanning*: Denne variabelen måler antall måneder en kandidat oppgir å ha hatt arbeid som avbrudd i utdanningen.

Tidligere relevant arbeid: Dummyvariabelen for tidligere relevant arbeid settes lik 1 dersom en kandidat oppgir å ha hatt arbeid før utdanningen, under utdanningen, eller som avbrudd i utdanningen, og i tillegg oppgir at noe av dette arbeidet var relevant for utdanningen uten at det var obligatorisk praksis i forbindelse med studiet (0 ellers). Selv om vi har opplysninger om varigheten av tidligere arbeid, har vi ingen opplysninger om hvor mye av dette arbeidet som var relevant.

2.3.2 Kontrollvariabler

I tillegg til å studere sammenhengen mellom tidligere arbeidserfaring og utfall på arbeidsmarkedet, skal vi innføre en rekke kontrollvariabler i analysen. Disse kontrollvariablene er presentert i vedlegg 1 bakerst i rapporten, og kan inndeles i fire forskjellige grupper: individspesifikke human-kapital-variabler, individspesifikke bakgrunnsvariabler, utdanningsspesifikke variabler, nettverksspesifikke variabler (som måler en kandidats nettverksforbindelser i mer eller mindre grad),² samt en arbeidsmarkedsvariabel.

² Se avsnitt 1.2.

3 Beskrivende analyser av datasettet

I dette kapittelet skal vi gi en beskrivende analyse av utvalget av nyutdannede kandidater. Alle bakgrunnsvariablene i dette kapittelet gjelder for tidsperioden 1996–2001, men med ett unntak; opplysninger om faktisk og normert studietid finnes kun for årskullene 2000 og 2001.

Av tabell 3.1 fremgår det at av utvalget på 11.909 nyutdannede kandidater, utgjør realister den største utdanningsgruppen (30 prosent). Deretter følger humanister, jurister, samfunnsvitere og siviløkonomer (mellom 12 og 15 prosent). De minste utdanningsgruppene i utvalget er høyere grads økonomer, pedagoger, samt personer innen primærnæringsfag og helse- og sosialfag (mellom 1 og 6 prosent).

Tabell 3.1 Kandidatene i utvalget fordelt etter de uavhengige variablene.

Uavhengige variabler	Antall	Prosent
Kjønn		
Menn	5.795	49
Kvinner	6.114	51
Alder		
21–24 år	930	8
25–26 år	3.673	31
27–28 år	3.234	27
29–30 år	1.600	13
31–40 år	1.697	14
41–50 år	582	5
51–72 år	193	2
Sosial bakgrunn		
Far grunnskole	2.080	17
Far videregående utdanning	3.219	27
Far høyere utdanning	6.284	53
Far ingen utdanning	42	0
Far ukjent utdanning	284	2
Mor grunnskole	2.999	25
Mor videregående utdanning	3.858	32
Mor høyere utdanning	4.767	40
Mor ingen utdanning	55	0
Mor ukjent utdanning	230	2

Tabell 3.1 forts.

Uavhengige variabler	Antall	Prosent
Utdanningstype		
Humanistiske fag	1.745	15
Pedagogiske fag	376	3
Økonomiske fag	170	1
Naturvitenskap fag	3.602	30
Helse- og sosialfag	709	6
Primærnæringsfag	494	4
Siviløkonomer	1.380	12
Juridiske fag	1.726	14
Samfunnsfag	1.707	14
Kull		
1996	2.390	20
1997	2.530	21
1999	2.400	20
2000	2.283	19
2001	2.306	19
Tidligere utdanning	2.346	20
Tidligere arbeid		
Arbeid før utdanning	4.202	35
Arbeid under utdanning	4.992	42
Arbeid som avbrudd i utdanning	1.870	16
Tidligere relevant arbeid	4.213	35
Varighet av arbeid (måneder)		
	Gjennomsnitt	Median
før utdanning	44	18
under utdanning	38	30
som avbrudd i utdanning	31	12
Kontaktet arbeidsgiver	4.500	38
Kontaktet familie, bekjente	1.769	15
Antall personer totalt		11.909

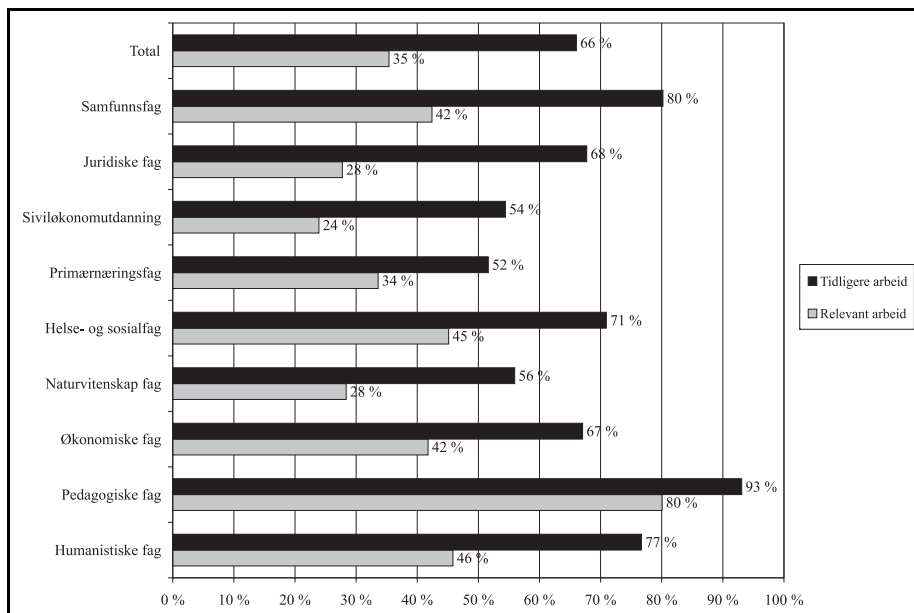
3.1 Tidligere arbeidserfaring

Av tabell 3.1 fremgår at 66 prosent av utvalget har tidligere arbeidserfaring før de uteksamineres. Dette innebærer at denne gruppen har hatt inntektsgivende arbeid av minst tre måneders sammenhengende varighet (eksklusive feriejobber og arbeid som var obligatorisk praksis i forbindelse med studiet) før utdan-

ningen ble avsluttet. Tidligere arbeidserfaring kan være fra arbeid før studiene ble startet, under studiene, eller som avbrudd i studiene. For utvalget som helhet oppgir 35 prosent av kandidatene at noe av det tidligere arbeidet har vært relevant for utdanningen. Tar vi kun utgangspunkt i de kandidatene som har tidligere arbeidserfaring før uteksaminering, oppgir noe over halvparten av disse (54 prosent) at noe av dette arbeidet var relevant.

Andelen med tidligere arbeidserfaring varierer mye mellom utdanningsgruppene (se figur 3.1). Over 90 prosent av pedagogene har hatt tidligere arbeid, og de fleste oppgir å ha hatt noe relevant arbeid (80 prosent). Den høye andelen har nok sammenheng med at mange av disse har hatt praksis som lærere i skolen. Blant samfunnsvitere (80 prosent) og humanister (77 prosent) er det også mange som har tidligere arbeidserfaring. Andelen samfunnsvitere og humanister som oppgir å ha hatt noe relevant arbeid (henholdsvis 42 og 46 prosent) ligger over utvalgsgjennomsnittet.

Lavest andel med tidligere arbeidserfaring er det blant personer innen primærnæringsfag (52 prosent). 34 prosent av disse oppgir å ha hatt noe relevant arbeid. Andelen som har hatt tidligere arbeid er også relativt lav blant siviløkonomene (54 prosent) og realistene (56 prosent), og henholdsvis 24 og 28 prosent av disse gruppene oppgir å ha hatt noe relevant arbeid.

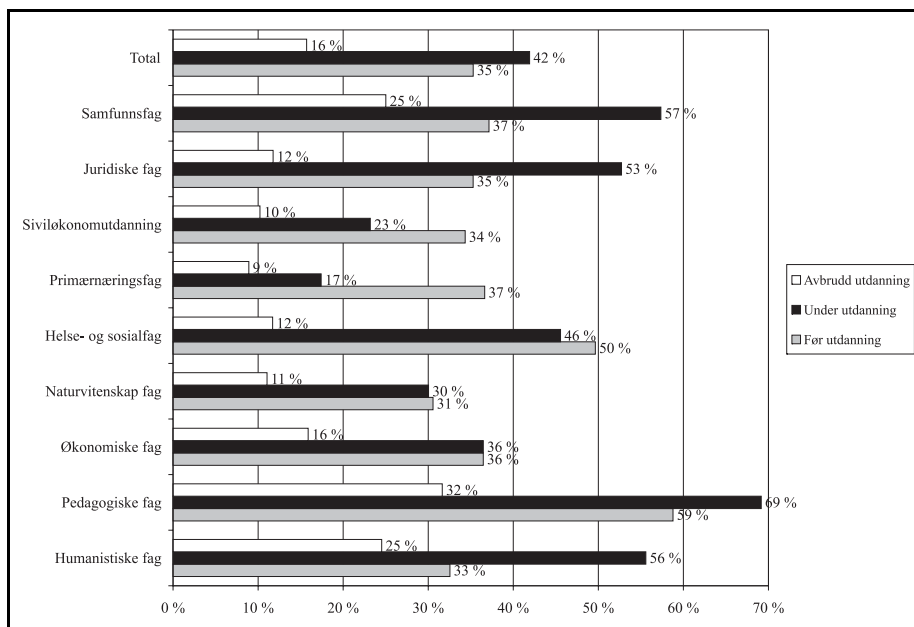

Figur 3.1 Kandidatene i utvalget fordelt etter andelen personer som har tidligere arbeidserfaring av minst tre måneders sammenhengende varighet før de avsluttet studiene, og andelen som oppgir at noe av dette arbeidet var relevant for utdanningen.

I figur 3.2 har vi fordelt de nyutdannede kandidatene etter hvilken tidsperiode de har hatt tidligere arbeid. Vi ser at 42 av kandidatene har hatt arbeid under studiene, 35 prosent har hatt arbeid før studiene, mens 16 prosent har hatt arbeid som avbrudd i studiene.

Det er store forskjeller mellom utdanningsgruppene. Pedagogene var den gruppen som hadde høyest andel med tidligere arbeidserfaring (figur 3.1). Denne gruppen har også den høyeste andelen kandidater som har hatt arbeid både før studiene (59 prosent), under studiene (69 prosent), og som avbrudd i studiene (32 prosent). Flertallet av samfunnsviterne (57 prosent), humanistene (56 prosent) og juristene (53 prosent) har også hatt arbeid under studiene.

Kun 17 prosent av personene innen primærnæringsfag har hatt arbeid ved siden av utdanningen. Blant siviløkonomene er også den tilsvarende andelen lav (23 prosent).

Figur 3.2 Kandidatene i utvalget fordelt etter andelen personer som har hatt arbeid før utdanningen, ved siden av utdanningen, og som avbrudd i utdanningen.

Tabell 3.1 viser gjennomsnittlig varighet av tidligere arbeid for de nyutdannede kandidatene som har hatt arbeid før utdanningen, under utdanningen, eller som avbrudd i utdanningen. For utvalget som helhet ser vi at for de kandidatene som har arbeidet ved siden av studiene, er varigheten av denne jobbperioden gjennomsnittlig noe over 3 år. Medianen er på 30 måneder.³ Jobbperioden er relativt lengre for de som har hatt arbeid før studiene startet (44 måneder), og noe kortere hvis arbeidet har vært som avbrudd i studiene (31 måneder). De fleste av kandidatene har imidlertid betydelig kortere jobbperioder før studiene og som avbrudd i studiene, ettersom de tilhørende medianene er kun på henholdsvis 18 og 12 måneder. Merk også at tidligere arbeid kan ha vært både på heltid og deltid. Jobbperioden for en kandidat viser derfor ikke hvor mye vedkommende har arbeidet pr. tidsenhet (for eksempel pr. uke eller måned) i denne perioden, men kun hvor mange måneder man har hatt inntektsgivende arbeid.

³ Medianen er den tallverdien som ligger i midten i en tallmengde sortert etter størrelse.

3.2 Individspesifikke bakgrunnsvariabler

Det er totalt sett noe flere kvinner enn menn i utvalget (51 prosent), men det er store forskjeller i kvinneandelen mellom studiene. Blant pedagoger (77 prosent), personer innen helse- og sosialfag (76 prosent), humanister (63 prosent) og samfunnsvitere (62 prosent) er andelen kvinner høyest, mens den er lavest blant høyere grads økonomer (25 prosent), siviløkonomer (35 prosent) og realister (38 prosent). Kjønnfordelingen er jevnest for personer innen primærnæringsfag (48 prosent kvinner).

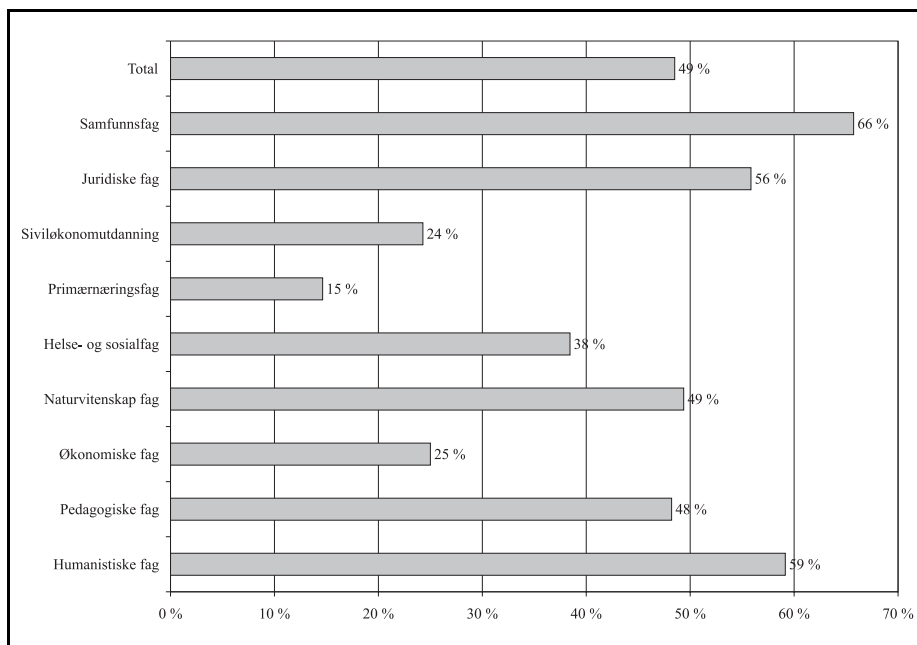
71 prosent av utvalget er mellom 25 og 30 år når de er ferdig uteksaminert, 8 prosent er under 25 år, og 21 prosent er over 30 år. Disse andelenes varierer betydelig mellom studiene. Pedagogene har størst andel personer over 30 år (63 prosent), mens kun 6 prosent av siviløkonomene og personene innen primærnæringsfag er over 30 år ved avsluttet utdanning.

Ser vi på kandidatenes sosiale bakgrunn målt ved foreldrenes utdanningsnivå, finner vi at juristene er den kandidatgruppen som har høyest andel foreldre med høyere utdanning (66 prosent), dvs. at minst én av foreldrene har høyere utdanning enten av høyere eller lavere grad. Dernest kommer samfunnsvitere og humanister (begge 61 prosent). Kandidater innen primærnæringsfag (51 prosent) og siviløkonomer (52 prosent) har lavest andel.

3.3 Utdanningsspesifikke variabler

Omlag halvparten av kullene i 2000 og 2001 har en faktisk studietid som overstiger normert studietid (49 prosent), jamfør figur 3.3. Det er store forskjeller mellom utdanningsgruppene. Samfunnsvitere (66 prosent), humanister (59 prosent) og jurister (56 prosent) er de gruppene som i størst grad bruker lengre tid på studiene enn normert tid. Blant personer innen primærnæringsfag gjelder dette kun 15 prosent. Siviløkonomer bruker også i beskjeden grad mer tid enn normert studietid (24 prosent). Realistene og pedagogene er på linje med utvalgsgjennomsnittet.

Det viser seg at for alle utdanningsgrupper bruker de fleste av de kandidatene, som har en faktisk studietid som overstiger normert studietid, mellom 1 og 4 semestre mer enn normert tid (42 prosent for utvalget som helhet), og de færreste har en lengre studietid enn dette. Kun 2 prosent av utvalget bruker mer enn 8 semestre utover normert tid, mens 5 prosent bruker mellom 5 og 8 semestre mer enn normert tid.

Figur 3.3 Kandidatene i årskullene for 2000 og 2001 fordelt etter andelen personer som bruker lengre tid enn normert studietid.

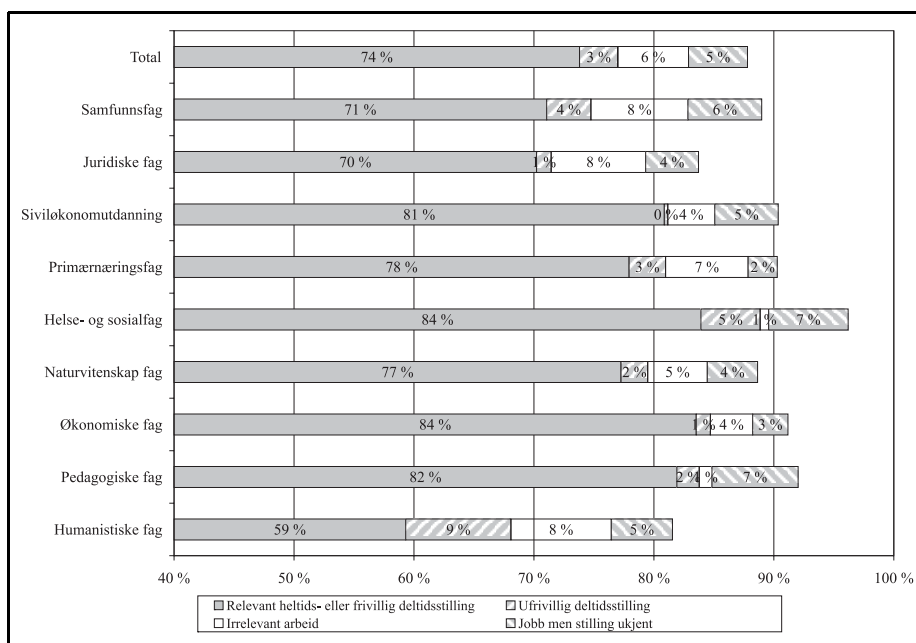
3.4 Nettverksspesifikke variabler

Av kandidatene har 38 prosent forsøkt å få eller har fått arbeid i noenlunde samsvarende med utdanningen gjennom å kontakte arbeidsgiver direkte. Denne andelen er høyest blant jurister og realister (begge 44 prosent). Lavest andel er det blant pedagogene (22 prosent) og siviløkonomene (24 prosent).

I utvalget har 15 prosent forsøkt å få eller har fått arbeid gjennom å kontakte familie og bekjente. Juristene (22 prosent) og samfunnsviterne (18 prosent) har de høyeste andelen, mens de laveste andelen finnes blant personer innen helse- og sosialfag (7 prosent), pedagoger og siviløkonomer (begge 9 prosent).

3.5 Avhengige variabler: sysselsatt og stillingstype

Det fremgår av figur 3.4 at de fleste av kandidatene i utvalget er i jobb (dvs. sysselsatt) et halvt år etter at de avsluttet sin utdanning (88 prosent). Det er relativt små variasjoner mellom utdanningsgruppene. Hele 96 prosent av personene innen helse- og sosialfag er i jobb på undersøkelsestidspunktet. Pedagogene, høyere grads økonomer, siviløkonomer og personer innen primærnæringsfag har også meget høye jobbandeler (mellom 90 og 92 prosent). Lavest andel finnes blant humanistene (82 prosent).

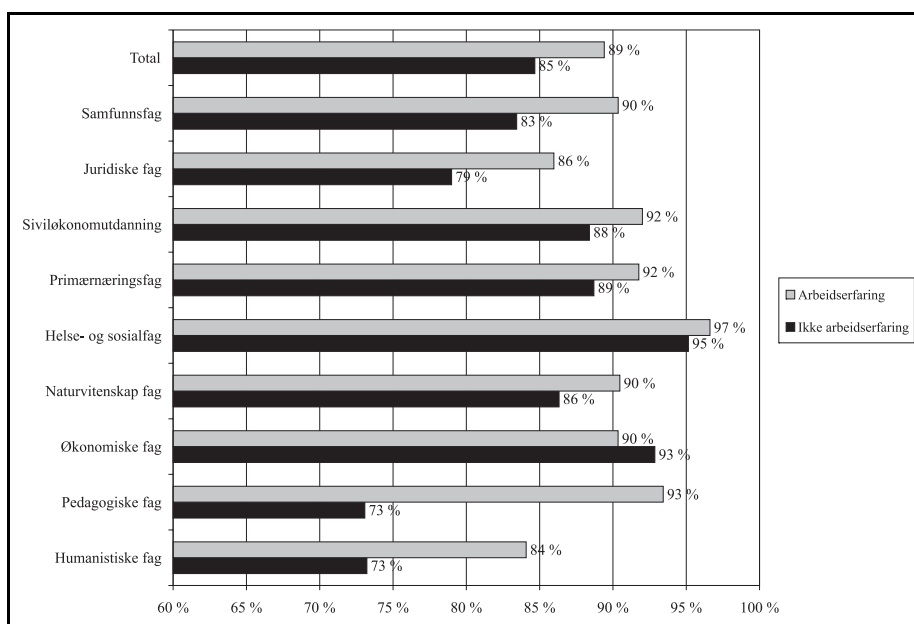
Figur 3.4 Kandidatene i utvalget fordelt etter andelen personer som er i jobb (dvs. sysselsatt) et halvt år etter at de avsluttet studiene, samt hva slags stilling de oppgir å ha fått.

I figur 3.4 har vi også fordelt kandidatene som er i jobb på undersøkelsestidspunktet etter hva slags stilling de oppgir å ha fått.⁴ 74 prosent av kandidatene i utvalget er i en relevant heltids- eller frivillig deltidsstilling, mens 3 prosent er i en ufrivillig deltidsstilling. 6 prosent av utvalget er i irrelevant arbeid.

4 Det må understrekes at denne stillingsinndelingen gjelder for utvalget som helhet. Imidlertid kan det være store forskjeller mellom kullene, jamfør Kandidatundersøkelsen 2003.

Det er store forskjeller mellom utdanningsgruppene med hensyn til hva slags stilling de har fått. Flest kandidater med relevant heltids- eller frivillig deltidsstilling er det blant personer innen helse- og sosialfag og høyere grads økonomer (84 prosent), pedagoger (82 prosent) og siviløkonomer (81 prosent), mens det er færrest blant humanistene (59 prosent). Nesten ingen av siviløkonomene jobber ufrivillig deltid, mens høyest andel ufrivillig deltidsarbeidende finnes blant humanistene (9 prosent). Humanistene, samfunnsviterne og juristene har høyest andel personer i irrelevant arbeid (alle 8 prosent), mens personer innen helse- og sosialfag og pedagoger har lavest andel (begge 1 prosent).

Figur 3.5 viser hvor mange som er i jobb på undersøkelsestidspunktet blant de med og uten tidligere arbeidserfaring. 89 prosent er i jobb blant de som har hatt arbeid før de ble uteksaminert, mens jobbandelen er 85 prosent blant de uten tidligere arbeid. Med unntak av høyere grads økonomer, er det flere som er i jobb blant de med tidligere arbeidserfaring enn de uten slik erfaring innen hver utdanningsgruppe. Vi ser av figuren at forskjellen mellom gruppene er spesielt stor blant pedagogene, hvor 93 prosent er i jobb blant de som har tidligere arbeidserfaring, mens 73 prosent er i jobb blant de uten tidligere arbeid.

Figur 3.5 Kandidatene i utvalget fordelt etter andelen personer som er i jobb (dvs. sysselsatt) et halvt år etter at de avsluttet studiene blant de med og uten tidligere arbeidserfaring.

4 Statistiske beregninger av jobbsannsynligheten

4.1 Om analysemetoden

De beregningene av jobbsannsynligheten som vi skal foreta i dette kapitlet, er enten basert på binomisk logistisk regresjon eller multinomisk logistisk regresjon. I avsnittene 4.2 og 4.3 anvender vi binomisk logistisk regresjon. Ved denne analysemetoden er den avhengige variabelen definert som en dummy-variabel, med to mulige utfall (verdiene 0 og 1); jobb (1) og ikke i jobb (0). Dette gjør det mulig å beregne jobbsannsynligheten for en nyutdannet kandidat, etter at man har kontrollert for et sett av bakgrunnsvariabler (som kjønn, alder, sosial bakgrunn, tidligere arbeidserfaring, osv.). Merk at utfallet «å få jobb» er målt i forhold til det å ikke være i jobb på undersøkelsestidspunktet. Utfallet «å ikke være i jobb» fungerer derfor som referansegruppe.

Når vi har tre eller flere mulige utfall for den avhengige variabelen, gjør vi bruk av multinomisk logistisk regresjon. Analysen i avsnitt 4.4 er basert på denne beregningsmetoden, ettersom vi der har fire mulige utfall for hver kandidat; 3 jobbutfall (verdiene 1, 2, 3) og det å ikke være i jobb (0). Ved bruk av denne metoden kan vi beregne sannsynligheten for hvert jobbutfall for en kandidat, etter at vi igjen har kontrollert for en rekke bakgrunnsvariabler. Hvert av de tre jobbutfallene er nå også målt i forhold til utfallet «å ikke være i jobb».

4.2 Betydningen av tidligere arbeidserfaring for hele utvalget av nyutdannede kandidater

Tabell V.1 i vedlegg 2 viser beregningsresultatene for de nyutdannede kandidatene fra alle de 5 årskullene samlet.⁵ I dette avsnittet (og avsnittene 4.3 og 4.4) skal vi kommentere hvilken betydning tidligere arbeidserfaring har for utfallet

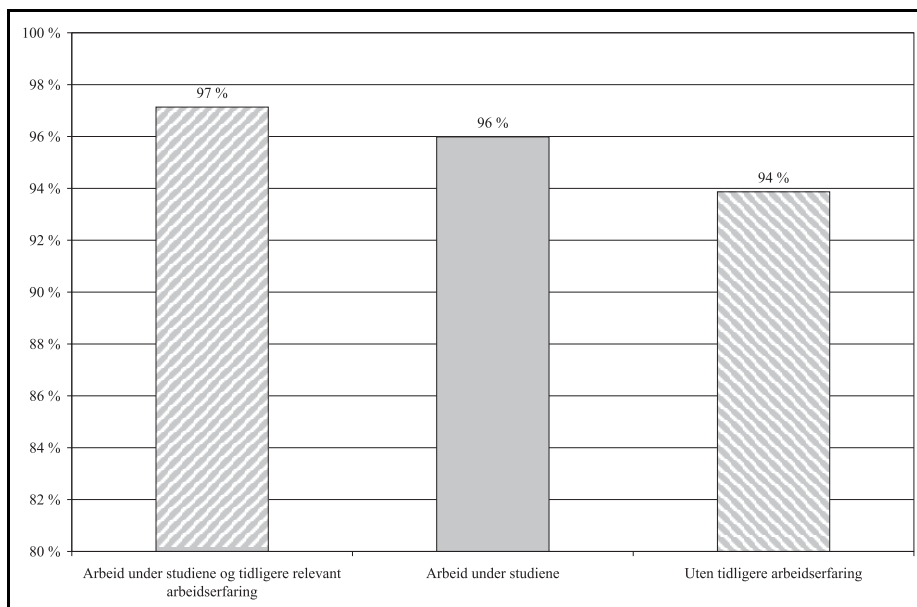
5 Legg merke til at vi ikke har kontrollert for arbeidsledighetsnivået for kandidatene (arbeidsmarkedsvARIABLEN), samt det å være tidligere ansatt hos samme arbeidsgiver (nettverksspesifikk variabel). Dette har sammenheng med at for alle de analysemodellene som vi har testet ut i dette kapitlet, er det generelt ingen effekt av disse bakgrunnsvariablene på jobbsannsynligheten på undersøkelsestidspunktet. Hver av koeffisientene for den nettverksspesifikke variabelen («tidligere ansatt arbeidsgiver») har også så høy standardfeil at resultatene er uten mening. Vi utelater derfor disse kontrollvariablene fra analysen i dette kapitlet.

på arbeidsmarkedet. På bakgrunn av tabell V.1 kan vi trekke følgende konklusjoner:

- Tidligere arbeidserfaring bidrar positivt til jobbsannsynligheten. Dette innebærer at nyutdannede kandidater med tidligere arbeidserfaring i større grad vil være i arbeid etter avsluttet utdanning enn de uten slik erfaring, som gir støtte til hypotese H1 i avsnitt 1.3.1.
- Det har betydning i hvilken tidsperiode kandidatene har hatt tidligere arbeid. Kun arbeidserfaring ved siden av studiene har en positiv og statistisk sikker effekt på jobbsannsynligheten. Arbeid før utdanningen eller som avbrudd i utdanningen har liten betydning for å få jobb. Disse resultatene gir dermed støtte til hypotese H1b, men ikke H1a og H1c.
- Kandidater som oppgir at noe av det tidligere arbeidet var relevant for utdanningen, har en høyere jobbsannsynlighet enn de som ikke oppgir å ha hatt slikt arbeid (denne gruppen består av de som bare oppgir å ha hatt tidligere irrelevant arbeid, samt de uten tidligere arbeidserfaring). Dette gir støtte til hypotese H2.
- Det ser også ut til at tidligere irrelevant arbeidserfaring bidrar positivt til sannsynligheten for å få jobb.⁶

Omregnet til beregnet sannsynlighet, er likevel forskjellen relativt liten. Av figur 4.1 fremgår det at de som har arbeidserfaring ved siden av studiene, har 2 prosentpoeng høyere jobbsannsynlighet enn de uten tidligere arbeidserfaring. Hvis i tillegg noe av det tidligere arbeidet var relevant for utdanningen, øker forskjellen i jobbsannsynligheten med 1 prosentpoeng. Merk at den beregnede jobbsannsynligheten i figur 4.1 gjelder for menn (dette gjelder også for de øvrige figurene i dette kapittelet), ettersom effekten av kjønn i tabellen ikke er statistisk signifikant.

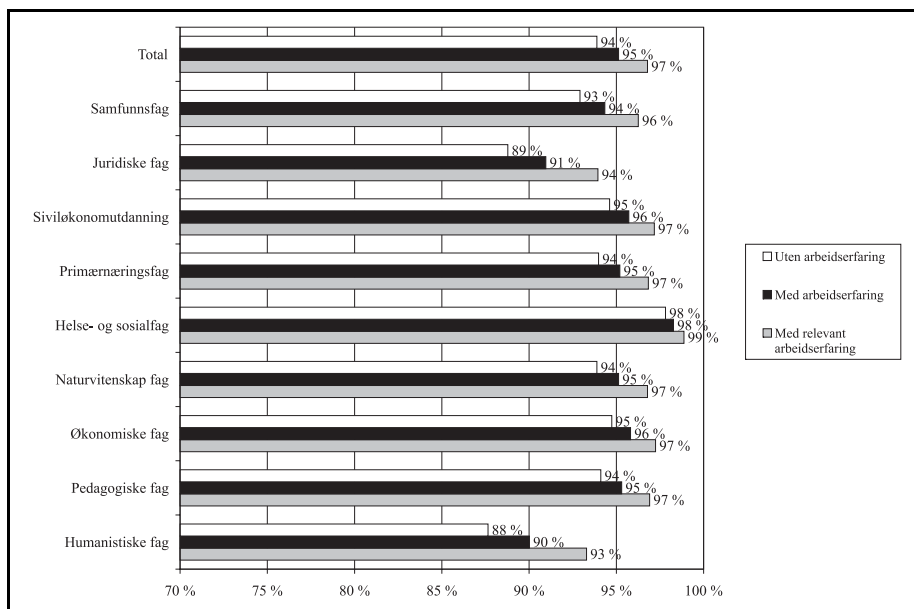
6 Vi har også foretatt en tilsvarende beregning som i tabell V.1 (modell 1), men hvor vi har fjernet de kandidatene fra utvalget som oppgir at noe av det tidligere arbeidet har vært relevant. På denne måten kan vi sammenligne to grupper av kandidater: (1) de som har hatt arbeid tidligere, men hvor ikke noe av dette arbeidet har vært relevant, og (2) de som ikke har hatt noe arbeid tidligere. Det viser seg at gruppe (1) har en høyere jobbsannsynlighet enn gruppe (2). Tidligere irrelevant arbeidserfaring har derfor også en viss betydning for jobbsannsynligheten.

Figur 4.1 Beregnet sannsynlighet for å få jobb for personer som er 27 år i det året de ble uteksaminert.

Noter: 1) Den referansepersonen som er benyttet i figuren har følgende kjennetegn: Mann, 27 år i uteksamineringsåret, gift/samboende, ikke barn, begge foreldre med høyere utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 1997, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Oslo. 2) Figuren er basert på koeffisientene i tabell V.1 (modell 2) i vedlegg 2.

I figur 4.2 undersøker vi i hvilken grad jobsannsynligheten for kandidater med og uten tidligere arbeidserfaring varierer mellom utdanningsgruppene. Det fremgår at etter kontroll for kjønn, alder og andre variabler som inngår i analysen, er jobsannsynligheten for kandidater med tidligere arbeidserfaring høyere enn for dem uten jobberfaring. Videre har nyutdannede med arbeidserfaring som oppgir at noe av arbeidet var relevant for utdanningen, høyere sannsynlighet for å få jobb enn de uten slik erfaring. Disse sammenhengene gjelder for alle utdanningsgrupper. Dette følger av effektene av tidligere arbeid og tidligere relevant arbeid i tabell V.1 (modell 1). Størst forskjell mellom de med og uten tidligere arbeid er det blant humanister og jurister, mens for personer innen helse- og sosialfag er forskjellen minst.

Figur 4.2 Beregnet sannsynlighet for å få jobb for personer som er 27 år i det året de ble uteksaminert.

Noter: 1) Den referansepersonen som er benyttet i figuren har følgende kjennetegn: Mann, 27 år i uteksamineringsåret, gift/samboende, ikke barn, begge foreldre med høyere utdanning, avsluttet studiene våren 1997, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Oslo. 2) Figuren er basert på koeffisientene i tabell V.1 (modell 1) i vedlegg 2.

Tidligere arbeidserfaring har altså en positiv effekt på jobbsannsynligheten når alle nyutdannede kandidater i utvalget inngår i analysen. Spørsmålet er: Er det også en positiv sammenheng mellom tidligere arbeid og jobbsannsynligheten for hvert av de 5 årskullene? Hvis ja, har det betydning for resultatet i hvilken tidsperiode kandidatene fra et bestemt årskull har hatt tidligere arbeid? Er effekten på jobbsannsynligheten avhengig av om noe av arbeidet var relevant eller ikke? Og hvordan påvirker varigheten av tidligere arbeid sannsynligheten for å få jobb for hele utvalget? Slike problemstillinger ble skissert i avsnitt 1.1. I dette avsnittet har vi foretatt analyser for å undersøke slike sammenhenger. Resultatene fra disse analysene er gjengitt i tabellene V.2 og V.3 i vedlegg 2, og viser følgende forhold:⁷

⁷ Beregningsresultatene som gjelder for hvert av årskullene er foretatt ved å benytte alle kullene samlet, og å innføre samspillsledd mellom kull og tidligere arbeidserfaring. På denne måten får vi tatt hensyn til eventuelle kohorteffekter i analysen når vi måler effekten av tidligere arbeid for hvert av kullene.

- For årskullene 1999–2001 gjelder at tidligere arbeidserfaring har en positiv og statistisk sikker effekt på jobbsannsynligheten, mens for kullene 1996–1997 er den positive effekten ikke statistisk sikker.
- Det at tidligere arbeidserfaring bidrar positivt til jobbsannsynligheten, er avhengig av i hvilken tidsperiode kandidatene har hatt slik erfaring. Vi finner at for alle årskullene er det en positiv sammenheng mellom arbeidserfaring under studiene og sannsynligheten for å få jobb. Det er ingen statistisk sikre effekter av det å ha arbeidserfaring før studiene, eller som avbrudd i studiene, for noen av årskullene.
- I hvilken grad det har betydning for jobbsannsynligheten om noe av det tidligere arbeidet var relevant for utdanningen, varierer en del mellom årskullene.
- For alle årskullene samlet gjelder at jo lengre man har arbeidet før studiene, under studiene, eller som avbrudd i studiene, jo høyere er jobbsannsynligheten.

Vi finner altså at tidligere arbeidserfaring øker jobbsannsynligheten for årskullene 1999–2001, men ikke for kullene 1996–1997. Dette kan ha sammenheng med forhold som vi ikke får kontrollert for i beregningene. I analysen kan vi ta hensyn til forskjeller i observerte og målte bakgrunnsvariabler (som kjønn, alder, tidligere arbeidserfaring, osv.), men har ingen mulighet til å kontrollere for uobserverte forhold som kan ha betydning for om kandidatene kommer i jobb eller ikke. I begynnelsen av den perioden som vi studerer her var det et fallende arbeidsledighetsnivå (ifølge tall fra Aetat Arbeidsdirektoratet), mens mot slutten av perioden økte ledighetsnivået noe. Arbeidsmarkedet har derfor i varierende grad vært vanskelig å komme inn på. Dermed kan arbeidsgiveres vektlegging av human-kapitalen ved eventuelle ansettelse av nyutdannede kandidater variere over tid. For eksempel vil mange arbeidsgivere legge mindre vekt på det å ha tidligere arbeidserfaring når det er vanskelig å rekruttere arbeidskraft (og tilsvarende lett for arbeidssøkere å få jobb), sammenlignet med perioder hvor det er lett å rekruttere arbeidskraft (og følgelig vanskelig for arbeidssøkere å få fotfeste på arbeidsmarkedet). Slike forhold vil vi ikke gå nærmere inn på her.

4.3 Betydningen av tidligere arbeidserfaring for nyutdannede kandidater – kontroll for faktisk og normert studietid

En av hovedkonklusjonene i avsnitt 4.2 var at tidligere arbeidserfaring bidrar til å øke sannsynligheten for at nyutdannede kandidater får jobb. Det kan imidlertid innvendes mot analysen i det foregående avsnittet at vi ikke har tatt hensyn til at det kan være en sammenheng mellom det å ha tidligere arbeidserfaring og varigheten av utdanningen. De kandidatene som i særlig grad jobber mye under studiene, eller som avbrudd i studiene, vil kunne bruke lengre tid på utdanningen enn øvrige studenter. I avsnitt 1.3 argumenterte vi for at kandidater som gjennomfører en utdanning innen tilnærmet normert tid, vil kunne ha større sannsynlighet for å få jobb enn de som har en faktisk studietid som overstiger normert studietid, «alt annet likt». Hvis vi ikke ser tidligere arbeidserfaring i sammenheng med varigheten av studiene, er det etter vår oppfatning mer uklart hvilken betydning studielengden har for jobbsannsynligheten.

I dette avsnittet skal vi derfor undersøke hvordan forholdet mellom tidligere arbeidserfaring og lengden på studietiden påvirker kandidatenes sannsynlighet for å få jobb. Analysen her er kun basert på årskullene for 2000 og 2001, ettersom vi kun har informasjon om kandidatenes faktiske og normerte studietid for disse to kullene. Merk at studielengden er målt i forhold til normert studietid. Grunnet at det kan være en sammenheng mellom lengden på studietiden og det at en kandidat har tidligere arbeidserfaring, skal vi også ta hensyn til eventuelle samspillseffekter mellom studielengde og tidligere arbeid.

Resultatene fra beregningene hvor vi kontrollerer for differansen mellom faktisk og normert studietid fremgår av tabell V.4 i vedlegg 2. Denne tabellen er helt tilsvarende som tabell V.1 (modell 1), som gjaldt for hele utvalget. Med unntak av bakgrunnsvariabler som er knyttet til avviket mellom faktisk og normert studietid, er de øvrige variablene i de to tabellene de samme.

Av tabell V.4 ser vi at når vi ikke kontrollerer for tidligere arbeidserfaring, har varigheten av utdanningen en negativ effekt på jobbsannsynligheten. Hvis vi kontrollerer for tidligere arbeid, har denne varigheten fortsatt en negativ effekt på denne sannsynligheten, men effekten er kun svakt statistisk sikker. På denne bakgrunn kan vi trekke følgende konklusjoner når det gjelder hvilken betydning tidligere arbeidserfaring og lengden på studiene har for utfallet på arbeidsmarkedet for nyutdannede kandidater:

- De som bruker lengre tid på studiene enn normert studietid vil ha en lavere jobbsannsynlighet enn de som bruker tilnærmet samme tid (eller kortere tid),

under forutsetning av at vi ikke ser tidligere arbeidserfaring i sammenheng med hvor lang tid hver kandidat bruker på studiene (utover normert studietid).

- Studietiden bidrar også i stor grad negativt til jobsannsynligheten dersom vi ser tidligere arbeidserfaring i sammenheng med faktisk studietid. Dette resultatet gir støtte til hypotese H3 i avsnitt 1.3.1.
- Tidligere arbeidserfaring har fortsatt en positiv effekt på jobsannsynligheten, selv når vi tar hensyn til at tidligere arbeidserfaring blant nyutdannede kandidater kan påvirke lengden på studiene. Forskjellen i beregnet sannsynlighet utgjør 2 prosentpoeng.⁸ Resultatet gir støtte til hypotese H1.
- Nyutdannede kandidater som har hatt noe tidligere relevant arbeidserfaring har høyere sannsynlighet for å få jobb enn øvrige kandidater. Det å ha noe tidligere relevant arbeid øker jobsannsynligheten med 3 prosentpoeng, sammenlignet med det å ikke ha tidligere arbeidserfaring. Dette gir støtte til hypotese H2.
- Det ser også ut til at tidligere irrelevant arbeid har en positiv effekt på jobsannsynligheten.⁹

Vi har også foretatt analyser for å undersøke betydningen av arbeid før utdanningen, under utdanningen, og som avbrudd i utdanningen. Beregningsresultatene er gjengitt i tabell V.5 i vedlegg 2, og kan oppsummeres som følger:

- Det å ha arbeidserfaring før studiene og under studiene bidrar positivt til sannsynligheten for å få jobb. Derimot har vi en svak negativ effekt av arbeid som følge av avbrudd i studiene, men slik arbeidserfaring har ikke statistisk sikker betydning. Dermed gir disse resultatene støtte til hypotesene H1a og H1b i avsnitt 1.3.1, men ikke hypotese H1c.
- Varigheten av tidligere arbeid har statistisk sikker betydning, men kun for arbeid under utdanningen: Jo lengre varigheten av slikt arbeid er, jo høyere jobsannsynlighet.

8 Den referansepersonen som er benyttet i dette avsnittet har følgende kjennetegn: Mann, 27 år i uteksamineringsåret, gift/samboende, ikke barn, begge foreldre med høyere utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 2000, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Akershus eller Oslo.

9 Det at tidligere irrelevant arbeidserfaring har en viss betydning for jobsannsynligheten, viser også følgende tilleggsberegning (se fotnote 6): Først fjerner vi de kandidatene fra årskullene for 2000 og 2001 som oppgir at noe av det tidligere arbeidet har vært relevant. Det gjenstående utvalget består dermed av følgende to grupper: (1) de som har tidligere arbeidserfaring, men hvor ikke noe av dette arbeidet har vært relevant, og (2) de som ikke har tidligere arbeidserfaring. Ved så å gjøre bruk av de samme bakgrunnsvariablene som i tabell V.4 (modell 2), finner vi at gruppe (1) har en høyere sannsynlighet for å få jobb enn gruppe (2).

- Dersom vi kontrollerer for varigheten av arbeid før utdanningen, under utdanningen, og som avbrudd i utdanningen, har lengden på studietiden en negativ effekt på jobbsannsynligheten.

4.4 Betydningen av tidligere arbeidserfaring for nyutdannede kandidater etter stillingstype

I dette avsnittet skal vi undersøke hvilken betydning tidligere arbeidserfaring har for de nyutdannede kandidatene som får relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid, ufrivillig deltidsarbeid, samt de som får irrelevant arbeid. For hver kandidat er det fire mulige utfall et halvt år etter avsluttet utdanning:¹⁰

- (1) Kandidaten er i en relevant heltids- eller frivillig deltidsstilling.
- (2) Kandidaten er i en ufrivillig deltidsstilling.
- (3) Kandidaten er i irrelevant arbeid.
- (4) Kandidaten har ikke fått jobb.

Vi skal beregne sannsynligheten for hvert av jobbutfallene (1)-(3) ved bruk av multinomisk logistisk regresjon. Hvert av disse jobbutfallene er målt i forhold til utfall (4), dvs. «det å ikke være i jobb», som fungerer som referansegruppe. På samme måte som i avsnitt 4.2, er analysen i dette avsnittet basert på alle de fem årskullene. Bakgrunnsvariablene er de samme som i tabell V.1 (modell 1) i vedlegg 2. Beregningsresultatene fremgår av tabell V.6.

Analysene i avsnittene 4.2 og 4.3 viste at tidligere arbeidserfaring øker sannsynligheten for å få jobb for nyutdannede kandidater. Spørsmålet er: Hvordan er effekten av slik erfaring for kandidater som går til ulike stillingstyper? På bakgrunn av tabell V.6 og figur 4.3 kan vi trekke følgende konklusjoner:^{11,12}

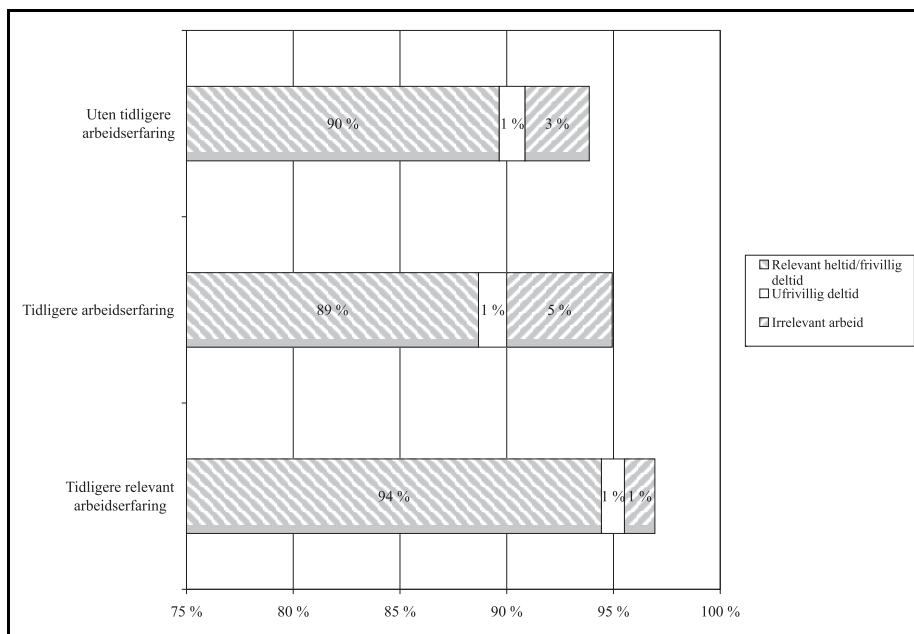
¹⁰ 585 personer har fått jobb i ukjent stilling. Disse er utelatt fra analysen.

¹¹ Referansepersonen i dette avsnittet har følgende kjennetegn: Mann, 27 år i uteksamineringsåret, gift/samboende, ikke barn, foreldre med høyere utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 1997, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Akershus eller Oslo.

¹² På samme måte som i avsnitt 4.2, har vi undersøkt betydningen av tidligere irrelevant arbeidserfaring ved først å fjerne de kandidatene fra utvalget som har hatt noe tidligere relevant arbeid (se fotnote 6). Dette gir følgende gjenstående grupper: (1) personer med tidligere arbeidserfaring, men som ikke har hatt noe relevant arbeid, og (2) personer uten tidligere arbeidserfaring. Ved så å bruke samme bakgrunnsvariabler som i tabell V.6, finner vi at gruppe (1) har en høyere sannsynlighet for å få relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid, ufrivillig deltidsarbeid, samt å få irrelevant arbeid, sammenlignet med gruppe (2). Dermed vil tidligere irrelevant arbeidserfaring ha en viss positiv effekt på sannsynligheten for å få relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid, ufrivillig deltidsarbeid, og å få irrelevant arbeid.

- Kandidater som har tidligere arbeidserfaring har større sannsynlighet for å få relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid versus det å ikke være i jobb, sammenlignet med kandidater uten slik erfaring. Omregnet til beregnet sannsynlighet er allikevel forskjellene her ubetydelige.¹³
- De som oppgir å ha noe tidligere relevant arbeid har høyere sannsynlighet for å få relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid enn øvrige personer. Sammenlignet med de uten tidligere arbeidserfaring, utgjør forskjellen i beregnet sannsynlighet 5 prosentpoeng.
- Det å ha tidligere irrelevant arbeidserfaring ser også ut til å øke sannsynligheten for å få relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid.
- Tidligere arbeidserfaring har en positiv men svak statistisk sikker effekt på sannsynligheten for å få en ufrivillig deltidsstilling, målt i forhold til det å ikke få jobb.
- Personer som har noe tidligere relevant arbeid har en høyere sannsynlighet for å få ufrivillig deltidsarbeid, sammenlignet med øvrige personer.
- Sannsynligheten for å få ufrivillig deltidsarbeid ser også ut til å være positivt påvirket av det å ha tidligere irrelevant arbeidserfaring.
- Kandidater med tidligere arbeidserfaring har en høyere sannsynlighet for å få irrelevant arbeid enn de uten tidligere arbeidserfaring. Forskjellen i beregnet sannsynlighet utgjør 2 prosentpoeng.
- Det å ha noe tidligere relevant arbeid bidrar negativt til sannsynligheten for å få irrelevant arbeid. Sammenlignet med de som har tidligere arbeidserfaring, men som ikke har oppgitt at de har hatt noe relevant arbeid, utgjør forskjellen i beregnet sannsynlighet 4 prosentpoeng.
- Tidligere irrelevant arbeidserfaring har en positiv effekt på sannsynligheten for å få irrelevant arbeid.

13 Legg merke til at de med tidligere arbeidserfaring har en lavere sannsynlighet for å få relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid, sammenlignet med de uten slik erfaring. Dette gjelder for den referansepersonen som er valgt i dette avsnittet, ettersom tidligere arbeidserfaring har en positiv effekt på denne sannsynligheten, isolert sett. Forskjellen i beregnet sannsynlighet mellom de med og uten tidligere arbeidserfaring utgjør imidlertid kun ett prosentpoeng.

Figur 4.3 Beregnet sannsynlighet for å få relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid, ufrivillig deltidsarbeid eller det å være i irrelevant arbeid, versus det å ikke være i jobb, for personer som er 27 år i det året de ble uteksaminert.

Noter: 1) Den referansepersonen som er benyttet i figuren har følgende kjennetegn: Mann, 27 år i uteksamineringsåret, gift/samboende, ikke barn, begge foreldre med høyere utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 1997, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Akershus eller Oslo. 2) Figuren er basert på koeffisientene i tabell V.6 i vedlegg 2.

Vi har også i dette avsnittet foretatt analyser for å undersøke betydningen av arbeid før studiene, ved siden av studiene, og som avbrudd i studiene. Resultatene av disse analysene er gjengitt i tabell V.7 i vedlegg 2. Denne tabellen er helt tilsvarende som tabell V.6. Med unntak av bakgrunnsvariabler som er knyttet til tidligere arbeidserfaring, er de øvrige variablene i de to tabellene de samme. Følgende resultater følger av tabell V.7:

- Arbeidserfaring under studiene bidrar positivt til sannsynligheten for å få en relevant heltids- eller frivillig deltidsstilling versus det å ikke være i jobb. Denne sannsynligheten er også positivt påvirket av arbeidserfaring som følge av avbrudd i studiene, men denne effekten er kun svakt statistisk sikker.

- Kun arbeidserfaring under studiene har en statistisk sikker og positiv effekt på sannsynligheten for å få en ufrivillig deltidsstilling eller å være i irrelevant arbeid (versus ikke i jobb).
- Personer som har noe tidligere relevant arbeid har en høyere sannsynlighet for å få relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid, og en lavere sannsynlighet for å få irrelevant arbeid, sammenlignet med øvrige personer. Slik arbeidserfaring har liten betydning for å få ufrivillig deltidsarbeid.

4.5 Øvrige bakgrunnsvariabler

Vi skal i dette avsnittet kommentere hvilken betydning de øvrige bakgrunnsvariablene i tabellene i vedlegg 2 har for utfallet på arbeidsmarkedet for kandidatene. Når det er kontrollert for andre bakgrunnsvariabler, viser tabellene følgende resultater:

- Det er ingen statistisk sikre forskjeller mellom menn og kvinner et halvt år etter avsluttet utdanning når det gjelder sannsynligheten for å få
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
 men kvinner har en høyere sannsynlighet enn menn for å få
 - irrelevant arbeid (svakt statistisk sikkert resultat),
 - ufrivillig deltidsarbeid.
 Det at kvinner har en høyere sannsynlighet enn menn for å få ufrivillig deltidsarbeid, må sees i sammenheng med at ufrivillig deltid i særlig grad brukes innen typiske kvinnedominerte yrker. Dette kan i så fall forklare hvorfor andelen ufrivillig deltidsarbeidende er høyest blant humanister, personer innen helse- og sosialfag, og samfunnsvitere, hvor også kvinneandelen innen hver av disse utdanningsgruppene er relativt høy (se avsnitt 3.2). Merk at menn som avtjener militærtjeneste rett etter studiene er ekskludert fra utvalget. Jmfør avsnitt 2.2.1.
- Jo eldre man er når man avslutter studiene, jo høyere sannsynlighet har man for å få¹⁴
 - jobb (ikke statistisk sikker effekt i noen av tabellene hvor vi kontrollerer for faktisk og normert studietid),
 - irrelevant arbeid,

14 Ifølge tabellene gjelder de statistisk sikre sammenhengene i avtakende grad.

- ufrivillig deltidsarbeid,
- men alder har liten betydning for å få relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid.
- Kandidater som er gift eller samboende har høyere sannsynlighet enn ugifte på undersøkelsestidspunktet for å være i
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
 - ufrivillig deltidsarbeid,
 - men det er ingen statistiske sikre forskjeller mellom gifte/samboende og ugifte når det gjelder sannsynligheten for å være i irrelevant arbeid.

Merk at det å være gift eller samboende kan indikere økt økonomisk ansvarsfølelse og økt motivasjon for å komme raskt i jobb, og kan dermed ha betydning for overgangen til arbeidsmarkedet (Arnesen og Try 2001).¹⁵

- Det å ha omsorgsforpliktelser for barn bidrar i noen grad positivt til sannsynligheten for å få
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
 men har liten betydning for å få
 - irrelevant arbeid,
 - ufrivillig deltidsarbeid.

Ettersom det å ha barn også medfører økt forsørgeransvar, kan dette ha en positiv effekt på overgangen til arbeidsmarkedet.¹⁶

- Effekten av det å ha barn virker forskjellig for menn og kvinner: Hvis man er kvinne og har barn, har man en lavere sannsynlighet enn øvrige kandidater for å få
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
 - irrelevant arbeid,
 - ufrivillig deltidsarbeid.

Dette indikerer at kvinner jobber ofte mindre og menn jobber mer når de har omsorgsforpliktelser for barn (jamfør for eksempel Arnesen og Try 2001).

15 Det å være gift/samboende kan også påvirke jobbsannsynligheten negativt dersom man har barn og ektefelle jobber.

16 Imidlertid kan omsorgsansvar for små barn også føre til at man i en periode blir mindre disponibel for arbeidsmarkedet.

- Sosial bakgrunn, enten målt ved foreldrenes høyeste fullførte utdanning samlet eller utdanningsnivået til hver av foreldrene, har liten betydning for sannsynligheten for å få^{17,18}
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
 - irrelevant arbeid,
 - ufrivillig deltidsarbeid.

Vi finner imidlertid at kandidater som har foreldre med videregående utdanning som høyeste fullførte utdanning har høyere sannsynlighet for å være i relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid enn de som har foreldre uten utdanning, men resultatet er kun svakt statistisk sikkert.

- De utdanningsvalgene som kandidatene i utvalget har foretatt, har statistisk sikker betydning for utfallet på arbeidsmarkedet. Humanister har lavere sannsynlighet enn realister for å få
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
 - men har høyere sannsynlighet for å få ufrivillig deltidsarbeid,
 - samt at vi ikke finner noen statistisk sikre forskjeller når det gjelder sannsynligheten for å få irrelevant arbeid.

Personer innen helse- og sosialfag har høyere sannsynlighet enn realister for å få

- jobb,
- relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
- ufrivillig deltidsarbeid,
- men det er ingen statistisk sikre forskjeller når det gjelder sannsynligheten for å få irrelevant arbeid.

Jurister har lavere sannsynlighet enn realister for å få

- jobb,
- relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
- ufrivillig deltidsarbeid,

17 Ettersom vi har kontrollert for familieforhold, unngår vi at en eventuell sammenheng mellom sosial bakgrunn og overgang til arbeidsmarkedet skyldes ulike familieforhold blant kandidater med høy og lav sosial bakgrunn.

18 Try (2002) finner derimot at mors utdanningsnivå er en sterkere indikator enn fars utdanningsnivå når det gjelder overgang fra utdanning til arbeid. Opheim (2004) finner også at foreldrenes utdanningsnivå har betydning for denne overgangen, men at forskjellene er små. I tillegg gir analysene i Opheim (2004) liten støtte til en hypotese om at fars og mors utdanningsnivå har ulik betydning for overgang til arbeidsmarkedet.

- irrelevant arbeid (resultatet er statistisk sikkert i tabell V.7, men ikke i tabell V.6).

Det at utdanningsvalg kan ha betydning for utfallet på arbeidsmarkedet, er i tråd med analysene utført i Arnesen og Try (2001) og Opheim (2004).

- 1996-kullet har lavere sannsynlighet enn 1997-kullet for å få
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
 - irrelevant arbeid,
 - men det er ingen statistisk sikre forskjeller når det gjelder sannsynligheten for å få ufrivillig deltidsarbeid.

Det er ingen statistisk sikre forskjeller mellom 1997-kullet og de øvrige årskullene, men med to unntak: Kullene 1999 og 2000 har høyere sannsynlighet enn 1997-kullet for å være i irrelevant arbeid, men forskjellen mellom kullene 1997 og 1999 er kun svak statistisk sikker i tabell V.6 og statistisk usikker i tabell V.7.

- Høyere karakternivå øker sannsynligheten for å få
 - jobb (men i liten grad når vi kontrollerer for faktisk og normert studietid),
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
 - og reduserer sannsynligheten for å være i irrelevant arbeid,
 - men har liten betydning for å være i ufrivillig deltidsarbeid.

Det at karakterer bidrar positivt til jobbsannsynligheten er ikke overraskende, i den grad karakterer reflekterer faglig dyktighet. Resultatet er helt i tråd med analysen i Arnesen og Try (2001).

- Vi finner at det å ha annen høyere utdanning av minst ett års varighet før kandidaten startet studiene, har ingen statistisk sikker effekt på sannsynligheten for å få
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
 - irrelevant arbeid,
 - men reduserer sannsynligheten for å være i ufrivillig deltidsarbeid.

Tidligere utdanning bidrar altså positivt til jobbsannsynligheten. Tilsvarende resultat fremkom i Arnesen og Try (2001). Opheim (2004) finner derimot at de med tidligere utdanning har lavere sannsynlighet for å være arbeidsledig, sammenlignet med det å være i arbeid, enn de som ikke har slik tidligere erfaring, «alt annet likt».

- Kandidater som, gjennom å kontakte familie og bekjente, har forsøkt å få eller har fått arbeid noenlunde i samsvar med utdanningen, har lavere sannsynlighet enn øvrige personer for å få

- jobb,
- relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid, men i noen grad høyere sannsynlighet for å få
- irrelevant arbeid,
- ufrivillig deltidsarbeid.
- Arbeidssøking gjennom å kontakte arbeidsgiver direkte har derimot liten betydning for sannsynligheten for å få
 - jobb,
 - relevant heltids- eller frivillig deltidsarbeid,
 - irrelevant arbeid,
 - men har positiv effekt på sannsynligheten for å være i ufrivillig deltidsarbeid.

Vi finner altså at arbeidssøking gjennom familie og bekjente har en negativ effekt på sannsynligheten for å få jobb. Grunnen til dette kan være at de kandidatene som tar kontakt med familie og/eller venner trolig tilhører de svakere kandidatene, som forsøker å skaffe seg jobb ved hjelp av andre personer.¹⁹

¹⁹ I sine analyser påviser Try (2002) at søking gjennom familie og bekjente er en av de minst brukte søkekanalene, og at de som bruker denne kanalen trolig er blant de ivrigste jobbsøkerne. Dette fordi denne søkekanalen nesten aldri brukes isolert, men inngår nesten alltid i kombinasjon med andre søkekanaler. (I utvalget vårt har 11 prosent forsøkt å få eller har fått arbeid gjennom både å kontakte arbeidsgiver direkte, samt å kontakte familie og bekjente. Jmfør også avsnitt 3.4.) Samtidig viser analysen i Try (2002) at det er de antatt «svakeste» kandidatene i arbeidsmarkedet, enten fordi de har svakere karakterer fra studiet fordi de tilhører utdanningsgrupper som er utsatt for stor ledighetsrisiko, eller fordi de uteksamineres i perioder/fylker med relativt høy arbeidsledighet, som har størst søkeaktivitet.

Referanser

- Arnesen, C. Å., og S. Try (1999), «Lønnsutvikling blant nyutdannede akademikere: Tapte posisjoner?», *NIFU rapport 8/1999*, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.
- Arnesen, C. Å., og S. Try (2001), «Karakterers betydning for overgangen fra høyere utdanning til arbeidsmarkedet», *NIFU rapport 6/2001*, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.
- Becker, G. T. (1964), *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education*, Chicago: University of Chicago Press.
- Granovetter, M. (1978), «The Strength of Weak Ties», *American Journal of Sociology*, vol. 78, no. 6, s. 1360–1380.
- Granovetter, M. (1995), *Getting a job: A study of contacts and careers*, 2. utgave, Chicago: The University of Chicago Press.
- Kandidatundersøkelsen 2003, *NIFU arbeidsnotat 3/2004*, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.
- Mincer, J. (1958), «Investments in human capital and personal income distribution», *Journal of Political Economy*, vol. 96, p. 281–302.
- Oettinger, G. S. (1999), «Does High School Employment Affect High School Academic Performance?», *Industrial and Labor Relations Review*, vol. 53, no. 1, p. 136–151.
- Opheim, V. (2004), «Like muligheter, men ulikt utbytte? Betydning av sosial bakgrunn for overgang fra utdanning til arbeid blant nyutdannede kandidater i perioden 1987–2001», *NIFU rapport 1/2004*, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.
- St.meld. nr. 27 (2000–2001), *Gjør din plikt – Krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning*, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Oslo.
- Støren, L. A. (2002), «De første årene av karrieren. Forskjeller og likheter mellom minoritet og majoritet med høyere utdanning», *NIFU rapport 7/2002*, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.
- Støren, L. A. (2004a), «Arbeidsledighet og overkvalifisering blant ikke-vestlige innvandrere med høy utdanning. Analyser av Kandidatundersøkelsen 2002», *NIFU skriftserie nr. 7/2004*, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.
- Støren, L. A. (2004b), «Unemployment Experiences during Early Career of Immigrants and Non-immigrants Graduates», *Journal of Education and Work*, vol. 17, no 1, p. 71–93.

- Try, S. (2002), «Bruk av søkerkanaler blant nyutdannede akademikere», *NIFU skriftserie nr. 12/2002*, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.
- Try, S., og J. B. Grøgaard (2003), «Measuring the Relationship Between Resources and Outcomes in Higher Education in Norway», *NIFU skriftserie nr. 27/2003*, Norsk institutt for studier av forskning og utdanning, Oslo.

Vedlegg 1: Kontrollvariabler

Individspesifikke human-kapital-variabler

Tidligere utdanning: Dette er en dummyvariabel som er lik 1 dersom kandidaten oppgir å ha en annen universitets- eller høyskoleutdanning av minst ett års varighet (på heltid) før kandidatene begynte på ett av fagstudiene. Hvis slik annen utdanning ikke er gjennomført, settes variabelen lik 0.

Individspesifikke bakgrunnsvariabler

Kjønn: Dette er en dummyvariabel som har verdi lik 1 hvis kandidaten er en kvinne og 0 hvis kandidaten er en mann.

Alder: Denne variabelen er målt i antall år kandidaten har levd frem til uteksamningsåret, og innføres med førsteordens- og andreordensledd i analysen. Variabelen fanger delvis opp eventuell tidligere arbeidserfaring, og delvis eventuelle forsinkelser i studiet. Human-kapital-variabler for tidligere arbeidserfaring inngår også som bakgrunnsvariabler, inklusive varigheten av eventuell tidligere arbeidserfaring.

Sivilstand: Kandidatenes sivilstand utgjør tre dummyvariabler. Hver av disse variablene er lik 1 dersom en person er henholdsvis ugift, gift/samboende eller separert/skilt/enke/enkemann på undersøkelsestidspunktet, og 0 ellers. Ugifte kandidater benyttes som referansepersoner i analysen.

Barn: Dette er en dummyvariabel som indikerer om kandidaten har omsorgsforpliktelser for (minst ett) barn på undersøkelsestidspunktet (barn=1) eller ikke (barn=0).

Kvinne med barn: I analysen skal vi innføre et samspillsledd mellom kjønn og barn. Kontrollvariabelen «kvinne med barn» er derfor en dummyvariabel som er 1 hvis en kandidat både har omsorgsforpliktelser for barn og er kvinne, og 0 ellers.

Sosial bakgrunn: Den enkeltes sosiale bakgrunn er målt ved fars og mors høyeste fullførte utdanningsnivå. Vi har konstruert et sett av fire dummyvariabler for hver av foreldrene. For fars utdanning har hver av dummyvariablene verdi 1 hvis far har henholdsvis grunnskole, videregående skole, høyere utdanning eller alternativt ingen utdanning, og 0 ellers. Tilsvarende gjelder for mors utdanning. Kandidater med fedre og/eller mødre med videregående skole anvendes som referansepersoner. Merk at i tabellene V.1-V.5 i vedlegg 2 er sosial bak-

grunn målt ved utdanningsnivået til hver av foreldrene, mens i tabellene V.6-V.7 anvendes foreldrenes utdanningsnivå samlet.

Hjemstedsfylke og -region: Kandidatenes hjemstedsfylker og hjemstedsregioner innføres som et sett av dummyvariabler i analysen. Disse variablene inngår i hovedsak som rene kontrollvariabler. Dette for blant annet å undersøke om ansettelsesforhold varierer i ulike deler av landet for de som får jobb, i den grad den enkeltes hjemstedsfylke og arbeidsstedsfylke er innenfor samme landsdel. De som bor i utlandet er skilt ut som en egen gruppe.

Utdanningsspesifikke variabler

Utdanningstype: Vi skal kontrollere for faggrupper med et sett av forskjellige dummyvariabler. Datautvalget består av totalt 8 faggrupper for høyere grads kandidater, samt siviløkonomer. De 8 faggruppene innen høyere grads utdanning fremgår av avsnitt 2.1.

Kull: Kullvariabelen innføres med fem dummyvariabler som hver er lik 1 dersom kandidaten ble uteksaminert henholdsvis vårsemesteret 1996, 1997, 1999, 2000 eller 2001. Disse dummyvariablene fanger opp eventuelle kohorteffekter i analysen. Ved anvendelse av hele datamaterialet bruker vi vårsemesteret 1997 som referanseverdi, og når datasettet begrenses til kun tidsperioden 2000–2001 anvendes vårsemesteret 2000 som referanse.

Karakterer: Karakteropplysninger i denne rapporten tar utgangspunkt i selvrapporterte gjennomsnittskarakterer fra studiene. 89 prosent av kandidatene som er inkludert i utvalget er oppgitt med en tallkarakter som hovedkarakter, 2 prosent er oppgitt med en bokstavkarakter, og de øvrige 9 prosent mangler vi opplysninger om karakterer. For den sistnevnte gruppen settes dummyvariabelen «Karakterer ukjent» lik 1 (0 ellers).

Tallkarakterskalaen ligger mellom 1 og 4, med 1 som beste karakter. I rapporten har vi omregnet bokstavkarakterer til tallkarakterer. Denne omregningen er ikke basert på en offisiell konverteringsnøkkel, men en veiledende tabell for forholdet mellom tidligere tallkarakterer og bokstavkarakterer (for mastergrad) som skal benyttes i henhold til ECTS-systemet.²⁰ De som er oppgitt med bokstavkarakter fordeler seg på 4 faggrupper av høyere grads kandidater: (1) Humanistiske og estetiske fag, (3) økonomiske og administrative fag (høyere grad), (4) naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, og (7) juridiske

²⁰ Denne tabellen er basert på alle sensurvedtak ved Institutt for statsvitenskap (Universitetet i Oslo) de tre siste årene som tallkarakterer var i bruk. Se internettsiden <http://www.statsvitenskap.uio.no/studier/Anbefaltenormer.html>.

fag. For juridiske fag anvendes maksimumstall i den veiledende tabellen for mastergradsnivå, mens gjennomsnittstall anvendes for de tre øvrige faggruppene.²¹

Selv om alle karakterer er omregnet til tallkarakterer, er ikke karakterer nødvendigvis et standardisert mål. Karakterene kan variere mellom fag, mellom høyere utdanningsinstitusjoner og over tid (Arnesen og Try 2001). Vi har derfor standardisert eller normalisert karakterene.²² Dessuten har vi konstruert karaktervariabelen slik at lave tallverdier på denne variabelen indikerer dårlige karakterer, mens høye tallverdier indikerer gode karakterer. På denne måten vil en forventet positiv effekt på jobbsannsynligheten innebære at jo bedre karakterer man har, jo høyere jobbsannsynlighet.

Faktisk-normert studietid: Denne variabelen gir informasjon om hvor lenge hver enkelt kandidat har studert mer enn normert tid, og måler avviket mellom faktisk studietid og normert studietid. Differansen er enten positiv eller lik null, og er målt i antall semestre. Informasjon om faktisk og normert studietid finnes kun for tidsperioden 2000–2001.

Nettverksspesifikke variabler

Kontaktet arbeidsgiver: Denne dummyvariabelen settes lik 1 hvis en kandidat, gjennom å kontakte arbeidsgiver direkte, forsøkte å få eller fikk arbeid noenlunde i samsvar med den utdanningen som vedkommende avsluttet (0 ellers).

Kontaktet familie, bekjente: Denne dummyvariabelen settes lik 1 hvis en kandidat, gjennom familie og/eller venner, forsøkte å få eller fikk arbeid noenlunde i samsvar med den utdanningen som vedkommende avsluttet (0 ellers).

Tidligere ansatt arbeidsgiver: Dette er en dummyvariabel som er lik 1 hvis en kandidat som er i jobb på undersøkelsestidspunktet har vært tidligere ansatt hos samme arbeidsgiver. For de øvrige kandidatene settes variabelen lik 0.

21 Dette har sammenheng med at det er klare indikasjoner på at det eksisterer forskjellige karakterregimer i ulike fag (Arnesen og Try 2001). Karakteren 2,2 er for eksempel en meget god karakter i juridiske fag, men en dårlig karakter i enkelte naturvitenskapelige fag.

22 Normalisering innebærer at man trekker fra gjennomsnittet og deler på standardavviket for hvert fagfelt, slik at karakterskalaen blir felles, med gjennomsnitt lik null (se Arnesen og Try 2001). Gjennomsnitt og standardavvik for hvert fagfelt er beregnet for alle årene under ett, ettersom det for enkelte faggrupper er få personer som inngår i et bestemt kull. Dette innebærer at vi antar at karakterskalaen er konstant i den tidsperioden vi betrakter (dvs. perioden 1996–2001). For de med ukjent karakter settes den normaliserte karakteren lik 0.

Arbeidsmarkedsvariabel

Forholdene på arbeidsmarkedet, for eksempel arbeidsledighetsnivået, vil kunne ha betydning for sannsynligheten for å få jobb for nyutdannede kandidater. Etersom arbeidsmarkedsforholdene kan være forskjellige for kandidater fra ulike fagstudier og årskull, vil dette kunne ha betydning for jobbsannsynligheten for ulike kandidatgrupper. Det publiseres imidlertid ikke offisiell statistikk for arbeidsledigheten blant nyutdannede. Vi har derfor beregnet denne fra datamaterialet ved hjelp av binomisk logistisk regresjon. Denne beregningen bygger på metoden som er anvendt i Arnesen og Try (1999). Arbeidsledigheten for kandidater er forklart med variabler for fagfelt, årskull og lokal ledighet.²³ I tillegg er det tatt med to variabler på fagfeltnivå.²⁴ Ledighetsvariabelen kan tolkes som sannsynligheten for å være arbeidsledig på undersøkelsestidspunktet for en kandidat, fordelt både etter uteksamineringsår, utdanningens type og hvor i landet kandidaten bor ved uteksaminering. Metoden sikrer oss dermed variasjon i ledighetsvariabelen innenfor hvert årskull og fagfelt.

23 Lokal ledighet er hentet fra Aetat Arbeidsdirektoratets statistikk over helt arbeidsledige og deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak. Ledigheten er målt i det året og i det fylket kandidaten bor ved tidspunkt for uteksaminering.

24 De to tilleggsvariablene er en kohortvariabel og en andelsvariabel. Kohortvariabelen måler antall nyutdannede kandidater innenfor hvert fagfelt i prosent av antall personer i yrkesaktiv alder (16-67 år) som har samme utdanning som kandidaten. Andelsvariabelen måler andelen personer i yrkesaktiv alder som har samme utdanning som kandidaten. Beholdningen av personer i yrkesaktiv alder innenfor hver utdanningsgruppe er beregnet fra NIFU STEPs akademikerregister.

Vedlegg 2: Tabeller

Jobsannsynligheten for hele utvalget av nyutdannede kandidater

Tabell V.1 Sannsynligheten for å få jobb et halvt år etter avsluttet utdanning for kandidater fra alle de 5 årskullene (fra perioden 1996–2001). Binomisk logistisk regresjon. Effekter av tidligere arbeidserfaring og øvrige bakgrunnsvariabler: Estimerte koeffisienter og standardfeil.

	Modell 1		Modell 2	
	Koeffisient	Stan.feil	Koeffisient	Stan.feil
Konstantledd	0,909	0,731	0,840	0,751
Kjønn (kvinne=1)	0,114	0,070	0,105	0,070
Alder	0,086	**	0,041	**
Alder kvadrert	-0,001	**	-0,001	**
Sivilstand				
Gift/samboende	0,409	***	0,404	***
Sep./skilt/enke/enkemann	0,530	**	0,499	**
Barn	0,250	*	0,226	0,138
Kvinne med barn	-1,276	***	-1,253	***
Sosial bakgrunn				
Far grunnskole	-0,050		-0,052	0,097
Far høyere utdanning	-0,051		-0,048	0,076
Far ingen utdanning	-0,676		-0,592	0,470
Mor grunnskole	0,071		0,074	0,085
Mor høyere utdanning	-0,012		-0,009	0,073
Mor ingen utdanning	-0,352		-0,386	0,440
Utdanningstype				
Humanistiske fag	-0,772	***	-0,827	***
Pedagogiske fag	0,040		-0,019	0,216
Økonomiske fag	0,159		0,172	0,287
Helse- og sosialfag	1,070	***	1,042	***
Primærnæringsfag	0,016		0,062	0,169
Siviløkonomer	0,134		0,153	0,116
Juridiske fag	-0,663	***	-0,727	***
Samfunnsfag	-0,158		-0,215	**

Tabell V.1 forts.

	Modell 1			Modell 2		
	Koeffisient		Stan.feil	Koeffisient		Stan.feil
Kull						
1996	-0,319	***	0,088	-0,313	***	0,088
1999	0,085		0,094	0,075		0,094
2000	0,057		0,096	0,037		0,097
2001	-0,091		0,093	-0,116		0,094
Karakterer	0,072	**	0,031	0,073	**	0,031
Karakterer ukjent	-0,061		0,116	-0,051		0,116
Tidligere utdanning	0,051		0,080	0,058		0,081
Tidligere arbeid	0,240	***	0,074			
Før utdanning				0,055		0,072
Under utdanning				0,446	***	0,069
Avbrudd utdanning				0,142		0,094
Tidligere relevant arbeid	0,433	***	0,079	0,349	***	0,079
Kontaktet arbeidsgiver	-0,023		0,064	-0,013		0,064
Kontaktet familie, bekjente	-0,505	***	0,078	-0,513	***	0,078
Antall personer som						
er i jobb			10.456			10.456
ikke er i jobb			1.453			1.453
Antall personer totalt			11.909			11.909

Noter: 1) Parametrene er merket slik: *** signifikant på 1 prosent nivå (0,01), ** signifikant på 5 prosent nivå (0,05), og * signifikant på 10 prosent nivå (0,10). 2) I modellene er det også kontrollert for bostedsfylke. 3) Den referansepersonen som er benyttet i tabellen har følgende kjennetegn: Mann, ugift, ikke barn, begge foreldre med videregående utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 1997, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Oslo.

Tabell V.2 Sannsynligheten for å få jobb et halvt år etter avsluttet utdanning for kandidater fra alle de 5 årskullene (fra perioden 1996–2001). Binomisk logistisk regresjon. Effekter av tidligere arbeidserfaring for ulike kull og øvrige bakgrunnsvariabler: Estimerte koeffisienter og standardfeil.

	Modell 1			Modell 2		
	Koeffisient		Stan.feil	Koeffisient		Stan.feil
Konstantledd	0,973		0,737	0,838		0,757
Kjønn (kvinne=1)	0,112		0,070	0,107		0,070
Alder	0,086	**	0,041	0,090	**	0,042
Alder kvadrert	-0,001	**	0,001	-0,001	**	0,001
Sivilstand						
Gift/samboende	0,411	***	0,067	0,405	***	0,068
Sep./skilt/enke/enkemann	0,528	**	0,233	0,495	**	0,234
Barn	0,253	*	0,138	0,226		0,138
Kvinne med barn	-1,281	***	0,156	-1,254	***	0,156
Sosial bakgrunn						
Far grunnskole	-0,049		0,097	-0,052		0,097
Far høyere utdanning	-0,052		0,076	-0,049		0,076
Far ingen utdanning	-0,704		0,473	-0,612		0,469
Mor grunnskole	0,072		0,085	0,074		0,085
Mor høyere utdanning	-0,011		0,073	-0,008		0,074
Mor ingen utdanning	-0,358		0,440	-0,397		0,442
Utdanningstype						
Humanistiske fag	-0,774	***	0,092	-0,826	***	0,094
Pedagogiske fag	0,030		0,215	-0,030		0,216
Økonomiske fag	0,177		0,287	0,188		0,287
Helse- og sosialfag	1,083	***	0,212	1,045	***	0,212
Primærnæringsfag	0,017		0,169	0,060		0,169
Siviløkonomer	0,135		0,116	0,149		0,116
Juridiske fag	-0,661	***	0,092	-0,725	***	0,093
Samfunnsfag	-0,153		0,104	-0,211	**	0,105
Kull						
1996	-0,356	***	0,137	-0,282	**	0,124
1999	-0,027		0,146	0,035		0,133
2000	-0,117		0,149	-0,046		0,135
2001	-0,142		0,149	-0,053		0,134
Karakterer	0,070	**	0,031	0,071	**	0,031
Karakterer ukjent	-0,069		0,116	-0,054		0,116
Tidligere utdanning	0,050		0,080	0,061		0,081

Tabell V.2 forts.

	Modell 1		Modell 2	
	Koeffisient	Stan.feil	Koeffisient	Stan.feil
Tidligere arbeid 1996-kullet	0,105	0,140		
Tidligere arbeid 1997-kullet	0,014	0,151		
Tidligere arbeid 1999-kullet	0,415 **	0,167		
Tidligere arbeid 2000-kullet	0,373 **	0,168		
Tidligere arbeid 2001-kullet	0,364 **	0,162		
Før utdanning 1996-kullet			-0,040	0,130
Før utdanning 1997-kullet			-0,021	0,145
Før utdanning 1999-kullet			0,115	0,158
Før utdanning 2000-kullet			0,198	0,170
Før utdanning 2001-kullet			0,089	0,152
Under utdanning 1996-kullet			0,305 **	0,141
Under utdanning 1997-kullet			0,304 **	0,152
Under utdanning 1999-kullet			0,666 ***	0,162
Under utdanning 2000-kullet			0,493 ***	0,158
Under utdanning 2001-kullet			0,492 ***	0,146
Avbrudd utdanning 1996-kullet			0,107	0,193
Avbrudd utdanning 1997-kullet			0,341	0,225
Avbrudd utdanning 1999-kullet			0,305	0,221
Avbrudd utdanning 2000-kullet			0,030	0,213
Avbrudd utdanning 2001-kullet			0,025	0,185
Tidligere relevant arbeid 1996-kullet	0,602 ***	0,158	0,523 ***	0,160
Tidligere relevant arbeid 1997-kullet	0,691 ***	0,176	0,543 ***	0,175
Tidligere relevant arbeid 1999-kullet	0,220	0,181	0,089	0,180
Tidligere relevant arbeid 2000-kullet	0,507 ***	0,187	0,484 **	0,189
Tidligere relevant arbeid 2001-kullet	0,112	0,169	0,105	0,165
Kontaktet arbeidsgiver	-0,020	0,064	-0,013	0,064
Kontaktet familie, bekjente	-0,510 ***	0,078	-0,518 ***	0,078
Antall personer som				
er i jobb		10.456		10.456
ikke er i jobb		1.453		1.453
Antall personer totalt		11.909		11.909

Noter: 1) Parametrene er merket slik: *** signifikant på 1 prosent nivå (0,01), ** signifikant på 5 prosent nivå (0,05), og * signifikant på 10 prosent nivå (0,10). 2) I modellene er det også kontrollert for bostedsfylke. 3) Den referansepersonen som er benyttet i tabellen har følgende kjennetegn: Mann, ugift, ikke barn, begge foreldre med videregående utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 1997, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Oslo.

Tabell V.3 Sannsynligheten for å få jobb et halvt år etter avsluttet utdanning for kandidater fra alle de 5 årskullene (fra perioden 1996–2001). Binomisk logistisk regresjon. Effekter av varigheten av tidligere arbeidserfaring og øvrige bakgrunnsvariabler: Estimerte koeffisienter og standardfeil.

	Koeffisient		Stan.feil
Konstantledd	1,281	*	0,745
Kjønn (kvinne=1)	0,098		0,070
Alder	0,080	*	0,041
Alder kvadrert	-0,001	***	0,001
Sivilstand			
Gift/samboende	0,402	***	0,067
Sep./skilt/enke/enkemann	0,554	**	0,237
Barn	0,228	*	0,138
Kvinne med barn	-1,235	***	0,157
Sosial bakgrunn			
Far grunnskole	-0,047		0,097
Far høyere utdanning	-0,043		0,076
Far ingen utdanning	-0,623		0,472
Mor grunnskole	0,065		0,085
Mor høyere utdanning	-0,011		0,073
Mor ingen utdanning	-0,310		0,448
Utdanningstype			
Humanistiske fag	-0,779	***	0,093
Pedagogiske fag	-0,049		0,217
Økonomiske fag	0,175		0,286
Helse- og sosialfag	1,050	***	0,212
Primærnæringsfag	0,050		0,169
Siviløkonomer	0,121		0,116
Juridiske fag	-0,713	***	0,093
Samfunnsfag	-0,166		0,104
Kull			
1996	-0,309	***	0,088
1999	0,077		0,094
2000	0,036		0,097
2001	-0,118		0,094
Karakterer	0,072	**	0,031
Karakterer ukjent	-0,046		0,116
Tidligere utdanning	0,067		0,081
Varighet av arbeid (måneder)			
før utdanning	0,003	***	0,001
under utdanning	0,009	***	0,001
avbrudd utdanning	0,006	***	0,002
Tidligere relevant arbeid	0,420	***	0,073
Kontaktet arbeidsgiver	-0,011		0,064
Kontaktet familie, bekjente	-0,483	***	0,078
Antall personer som			
er i jobb			10.456
ikke er i jobb			1.453
Antall personer totalt			11.909

Noter: 1) Parametrene er merket slik: *** signifikant på 1 prosent nivå (0,01), ** signifikant på 5 prosent nivå (0,05), og * signifikant på 10 prosent nivå (0,10). 2) I modellen er det også kontrollert for bostedsfylke. 3) Den referansepersonen som er benyttet i tabellen har følgende kjennetegn: Mann, ugift, ikke barn, begge foreldre med videregående utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 1997, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Oslo.

Jobsannsynligheten for nyutdannede kandidater – kontroll for faktisk og normert studietid

Tabell V.4 Sannsynligheten for å få jobb et halvt år etter avsluttet utdanning for kandidater fra årskullene for 2000 og 2001. Binomisk logistisk regresjon. Effekter av tidligere arbeidserfaring og øvrige bakgrunnsvariabler: Estimerte koeffisienter og standardfeil.

	Modell 1			Modell 2		
	Koeffisient		Stan.feil	Koeffisient		Stan.feil
Konstantledd	-0,484		1,141	0,551		1,180
Kjønn (kvinne=1)	0,175		0,115	0,162		0,116
Alder	0,161	**	0,063	0,095		0,066
Alder kvadrert	-0,002	***	0,001	-0,001	*	0,001
Sivilstand						
Gift/samboende	0,445	***	0,111	0,433	***	0,111
Sep./skilt/enke/enkemann	0,609		0,385	0,624		0,387
Barn	0,497	**	0,244	0,475	*	0,244
Kvinne med barn	-1,570	***	0,268	-1,515	***	0,268
Sosial bakgrunn						
Far grunnskole	-0,064		0,159	-0,073		0,159
Far høyere utdanning	0,011		0,126	0,013		0,126
Far ingen utdanning	-0,349		1,094	-0,186		1,124
Mor grunnskole	0,135		0,141	0,135		0,142
Mor høyere utdanning	0,046		0,122	0,051		0,123
Mor ingen utdanning	-1,360		1,113	-1,423		1,130
Utdanningstype						
Humanistiske fag	-0,804	***	0,149	-0,824	***	0,150
Pedagogiske fag	0,516		0,368	0,437		0,370
Økonomiske fag	-0,191		0,385	-0,247		0,388
Helse- og sosialfag	0,844	***	0,285	0,809	***	0,286
Primærnæringsfag	0,616	*	0,319	0,591	*	0,320
Siviløkonomer	0,065		0,178	0,033		0,179
Juridiske fag	-0,477	***	0,160	-0,451	***	0,161
Samfunnsfag	-0,065		0,168	-0,077		0,169
Kull						
2001	-0,148		0,097	-0,139		0,097
Karakterer	0,079	*	0,046	0,072		0,046
Karakterer ukjent	-0,034		0,232	-0,049		0,233
Faktisk-normert studietid	-0,065	***	0,023	-0,044	*	0,024
Tidligere utdanning	0,044		0,123	0,032		0,124
Tidligere arbeid				0,306	**	0,134
Tidligere relevant arbeid				0,275	**	0,131
Kontaktet arbeidsgiver	-0,029		0,106	-0,025		0,106
Kontaktet familie, bekjente	-0,330	**	0,137	-0,309	**	0,138
Antall personer som						
er i jobb			4.059			4.059
ikke er i jobb			530			530
Antall personer totalt			4.589			4.589

Noter: 1) Parametrene er merket slik: *** signifikant på 1 prosent nivå (0,01), ** signifikant på 5 prosent nivå (0,05), og * signifikant på 10 prosent nivå (0,10). 2) I modellene er det også kontrollert for bostedsregion, og eventuelle samspillseffekter mellom faktisk-normert studietid og tidligere arbeidserfaring. 3) Den referansepersonen som er benyttet i tabellen har følgende kjennetegn: Mann, ugift, ikke barn, begge foreldre med videregående utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 2000, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Akershus eller Oslo.

Tabell V.5 Sannsynligheten for å få jobb et halvt år etter avsluttet utdanning for kandidater fra årskullene for 2000 og 2001. Binomisk logistisk regresjon. Effekter av (varigheten av) tidligere arbeidserfaring og øvrige bakgrunnsvariabler: Estimerte koeffisienter og standardfeil.

	Modell 1		Modell 2	
	Koeffisient	Stan.feil	Koeffisient	Stan.feil
Konstantledd	0,767	1,224	0,398	1,215
Kjønn (kvinne=1)	0,169	0,116	0,173	0,115
Alder	0,084	0,068	0,118	0,067
Alder kvadrert	-0,001	0,001	-0,002	** 0,001
Sivilstand				
Gift/samboende	0,428	***	0,111	0,425
Sep./skilt/enke/enkemann	0,583		0,388	0,593
Barn	0,470	*	0,245	0,476
Kvinne med barn	-1,506	***	0,269	-1,513
Sosial bakgrunn				
Far grunnskole	-0,067		0,159	-0,066
Far høyere utdanning	0,017		0,126	0,014
Far ingen utdanning	-0,144		1,127	0,046
Mor grunnskole	0,140		0,142	0,119
Mor høyere utdanning	0,056		0,123	0,038
Mor ingen utdanning	-1,417		1,134	-1,624
Utdanningstype				
Humanistiske fag	-0,816	***	0,151	-0,803
Pedagogiske fag	0,425		0,372	0,412
Økonomiske fag	-0,257		0,389	-0,255
Helse- og sosialfag	0,770	***	0,287	0,760
Primærnæringsfag	0,566	*	0,320	0,551
Siviløkonomer	0,013		0,180	0,024
Juridiske fag	-0,481	***	0,162	-0,493
Samfunnsfag	-0,065		0,170	-0,064
Kull				
2001	-0,148		0,098	-0,147
Karakterer	0,072	0,046	0,074	0,046
Karakterer ukjent	-0,052	0,234	-0,023	0,235
Faktisk-normert studietid	-0,032	0,025	-0,077	** 0,033
Tidligere utdanning	0,029	0,124	0,020	0,124
Arbeid				
før utdanning	0,401	**	0,171	
under utdanning	0,377	**	0,151	
avbrudd utdanning	-0,101		0,205	
Varighet av arbeid (måneder)				
før utdanning				0,001
under utdanning				0,005
avbrudd utdanning				0,002
Tidligere relevant arbeid	0,284	**	0,129	0,350
Kontaktet arbeidsgiver	-0,027	0,106	-0,023	0,106
Kontaktet familie, bekjente	-0,305	**	0,138	-0,291
Antall personer som				
er i jobb		4,059		4,059
ikke er i jobb		530		530
Antall personer totalt		4,589		4,589

Noter: 1) Parametrene er merket slik: *** signifikant på 1 prosent nivå (0,01), ** signifikant på 5 prosent nivå (0,05), og * signifikant på 10 prosent nivå (0,10). 2) I modellene er det også kontrollert for bostedsregion, og eventuelle samspillseffekter mellom faktisk-normert studietid og tidligere arbeidserfaring. 3) Den referansepersonen som er benyttet i tabellen har følgende kjennetegn: Mann, ugift, ikke barn, begge foreldre med videregående utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 2000, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Akershus eller Oslo.

Jobsannsynligheten for nyutdannede kandidater etter stillingstype

Tabell V.6 Sannsynligheten for å få jobb et halvt år etter avsluttet utdanning for kandidater fra alle de 5 årskullene (fra perioden 1996–2001) etter stillingstype. Multinomisk logistisk regresjon. Effekter av tidligere arbeidserfaring og øvrige bakgrunnsvariabler: Estimerte koeffisienter og standardfeil.

	Relevant heltid/fri- villig deltid vs. ikke i jobb		Ufrivillig deltid vs. ikke i jobb		Irrelevant arbeid vs. ikke i jobb				
	Koeffisient	Stan.f.	Koeffisient	Stan.f.	Koeffisient	Stan.f.			
Konstantledd	1,494	**	0,747	-7,451	***	1,713	-5,499	***	1,699
Kjønn (kvinne=1)	0,068		0,071	0,376	***	0,146	0,209	*	0,108
Alder	0,048		0,042	0,298	***	0,098	0,305	***	0,102
Alder kvadrert	-0,001		0,001	-0,004	***	0,001	-0,005	***	0,001
Sivilstand									
Gift/samboende	0,440	***	0,069	0,525	***	0,135	0,151		0,105
Sep./skilt/enke/enkemann	0,581	**	0,237	0,824	**	0,384	0,532		0,394
Barn	0,273	*	0,140	-0,095		0,264	0,024		0,211
Kvinne med barn	-1,261	***	0,158	-0,805	***	0,300	-1,632	***	0,270
Sosial bakgrunn									
Foreldre grunnskole	-0,009		0,110	-0,087		0,227	0,264		0,167
Foreldre høyere utdanning	-0,064		0,072	0,153		0,145	-0,105		0,114
Foreldre ingen utdanning	-0,654	*	0,352	-1,245		1,060	0,085		0,538
Utdanningstype									
Humanistiske fag	-0,989	***	0,094	0,675	***	0,172	0,053		0,148
Pedagogiske fag	-0,044		0,217	-0,146		0,457	-0,751		0,555
Økonomiske fag	0,204		0,287	-0,199		0,769	-0,011		0,499
Helse- og sosialfag	1,072	***	0,212	1,737	***	0,301	-0,617		0,503
Primærnæringsfag	-0,040		0,169	0,495		0,328	0,421	*	0,250
Siviløkonomer	0,153		0,116	-1,569	***	0,529	-0,044		0,199
Juridiske fag	-0,674	***	0,093	-1,211	***	0,265	-0,191		0,148
Samfunnsfag	-0,250	**	0,105	0,230		0,205	0,356	**	0,159
Kull									
1996	-0,376	***	0,090	-0,122		0,177	-0,361	**	0,153
1999	0,072		0,096	-0,158		0,192	0,393	***	0,148
2000	0,048		0,098	-0,064		0,191	0,279	*	0,153
2001	-0,116		0,095	-0,056		0,184	0,140		0,152
Karakterer	0,101	***	0,031	0,006		0,063	-0,191	***	0,048
Karakterer ukjent	-0,091		0,117	0,237		0,228	-0,247		0,216

Tabell V.6 forts.

	Relevant heltid/frivillig deltid vs. ikke i jobb		Ufrivillig deltid vs. ikke i jobb		Irrelevant arbeid vs. ikke i jobb	
	Koeffisient	Stan.f.	Koeffisient	Stan.f.	Koeffisient	Stan.f.
Tidligere utdanning	0,115	0,081	-0,502 ***	0,177	-0,157	0,137
Tidligere arbeid	0,181 **	0,075	0,279 *	0,158	0,690 ***	0,116
Tidligere relevant arbeid	0,566 ***	0,080	0,301 **	0,148	-0,740 ***	0,133
Kontaktet arbeidsgiver	-0,053	0,065	0,481 ***	0,128	0,032	0,102
Kontaktet familie, bekjente	-0,676 ***	0,080	0,258 *	0,144	0,221 *	0,115
Antall personer som er i relevant heltids- eller frivillig deltidsstilling		8.789		8.789		8.789
er i ufrivillig deltidsstilling		380		380		380
er i irrelevant arbeid		702		702		702
ikke er i jobb		1.453		1.453		1.453
Antall personer totalt		11.324		11.324		11.324

Noter: 1) Parametrene er merket slik: *** signifikant på 1 prosent nivå (0,01), ** signifikant på 5 prosent nivå (0,05), og * signifikant på 10 prosent nivå (0,10). 2) I modellen er det også kontrollert for bostedsregion. 3) Den referansepersonen som er benyttet i tabellen har følgende kjennetegn: Mann, ugift, ikke barn, foreldre med videregående utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 1997, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Akershus eller Oslo.

Tabell V.7 Sannsynligheten for å få jobb et halvt år etter avsluttet utdanning for kandidater fra alle de 5 årskullene (fra perioden 1996–2001) etter stillingstype. Multinomisk logistisk regresjon. Effekter av tidligere arbeidserfaring og øvrige bakgrunnsvariabler: Estimerte koeffisienter og standardfeil.

	Relevant heltid/frivillig deltid vs. ikke i jobb		Ufrivillig deltid vs. ikke i jobb		Irrelevant arbeid vs. ikke i jobb				
	Koeffisient	Stan.f.	Koeffisient	Stan.f.	Koeffisient	Stan.f.			
Konstantledd	1,528	**	0,769	-8,048	***	1,777	-6,568	***	1,762
Kjønn (kvinne=1)	0,057		0,071	0,366	**	0,146	0,194	*	0,109
Alder	0,046		0,043	0,330	***	0,101	0,370	***	0,106
Alder kvadrert	-0,001		0,001	-0,004	***	0,001	-0,006	***	0,002
Sivilstand									
Gift/samboende	0,435	***	0,069	0,514	***	0,135	0,148		0,105
Sep./skilt/enke/enkemann	0,551	**	0,238	0,791	**	0,386	0,490		0,397
Barn	0,250	*	0,140	-0,138		0,265	-0,039		0,212
Kvinne med barn	-1,238	***	0,158	-0,763	**	0,300	-1,566	***	0,271
Sosial bakgrunn									
Foreldre grunnskole	-0,010		0,110	-0,103		0,228	0,266		0,168
Foreldre høyere utdanning	-0,059		0,072	0,162		0,145	-0,089		0,115
Foreldre ingen utdanning	-0,615	*	0,354	-1,166		1,061	0,157		0,541
Utdanningstype									
Humanistiske fag	-1,033	***	0,096	0,596	***	0,175	-0,053		0,150
Pedagogiske fag	-0,088		0,218	-0,220		0,458	-0,876		0,556
Økonomiske fag	0,211		0,288	-0,194		0,769	0,018		0,500
Helse- og sosialfag	1,058	***	0,212	1,694	***	0,301	-0,655		0,504
Primærnæringsfag	0,000		0,169	0,573	*	0,329	0,525	**	0,250
Siviløkonomer	0,163		0,117	-1,524	***	0,529	0,023		0,200
Juridiske fag	-0,724	***	0,094	-1,319	***	0,266	-0,332	**	0,150
Samfunnsfag	-0,303	***	0,106	0,140		0,207	0,237		0,161
Kull									
1996	-0,373	***	0,090	-0,118		0,177	-0,354	**	0,153
1999	0,064		0,096	-0,176		0,193	0,360	**	0,148
2000	0,030		0,098	-0,097		0,192	0,219		0,154
2001	-0,139		0,095	-0,092		0,185	0,082		0,153
Karakterer	0,101	***	0,031	0,006		0,063	-0,189	***	0,049
Karakterer ukjent	-0,084		0,117	0,252		0,228	-0,237		0,216
Tidligere utdanning	0,124		0,082	-0,502	***	0,178	-0,159		0,137
Arbeid									
før utdanning	0,046		0,073	0,023		0,141	0,079		0,115
under utdanning	0,364	***	0,071	0,650	***	0,134	0,980	***	0,107
avbrudd utdanning	0,180	*	0,095	-0,040		0,172	0,086		0,153
Tidligere relevant arbeid	0,478	***	0,080	0,188		0,145	-0,829	***	0,134
Kontaktet arbeidsgiver	-0,045		0,065	0,498	***	0,128	0,050		0,102
Kontaktet familie, bekjente	-0,681	***	0,080	0,255	*	0,145	0,213	*	0,116
Antall personer som									
er i relevant heltids- eller frivillig deltidsstilling			8.789			8.789			8.789
er i ufrivillig deltidsstilling			380			380			380
er i irrelevant arbeid			702			702			702
ikke er i jobb			1.453			1.453			1.453
Antall personer totalt			11.324			11.324			11.324

Noter: 1) Parametrene er merket slik: *** signifikant på 1 prosent nivå (0,01), ** signifikant på 5 prosent nivå (0,05), og * signifikant på 10 prosent nivå (0,10). 2) I modellen er det også kontrollert for bostedsregion. 3) Den referansepersonen som er benyttet i tabellen har følgende kjennetegn: Mann, ugift, ikke barn, foreldre med videregående utdanning, naturvitenskapelig fag, avsluttet studiene våren 1997, ikke tidligere utdanning, ikke kontaktet arbeidsgiver/familie/bekjente, og bosted i Akershus eller Oslo.